A KNJIŽNICA
GORICA

TRST, četrtek
13. oktobra 1955
Leto XI. - Št. 242 (3171)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 20 lir
Poštnina plačana v gotovini
Tel. 94-638, 93-808, 37-338

UREDNIŠTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podruž. GORICA: Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 33-82 — OGLASI: od 8.-12.30 in od 15.-18. - Telefon 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir - Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 30 din.

MALI OGLASI po 20 lir beseda. — NAROČNINA: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. — FLRJ: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — ZA FLRJ: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Državna založba Slovenije, Ljubljana, Stritarjeva 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 60 - KB - 1 - Z - 375 - Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ - Trst

Martino omejuje pomen in naloge konference o tržaškem pristanišču

Po izjavah zunanjega ministra ni niti misliti na kakšno spremembo sedanjega režima tržaške proste luke - Glasovanje o vojaških sodiščih verjetno šele novembra - Spor v vladi zaradi poviškov poštarjem in železničarjem in zaradi novih davčnih poviškov

(Od našega dopisnika)

RIM, 12. — Zunanji minister Martino je danes v senatu zaključil debato o proračunu zunanjega ministrstva z govorom, ki se ne razlikuje mnogo od njegovih nedavnih izjav med enako debato v poslanski zbornici.

V svojem govoru je Martino potrdil, da je bila konferenca o tržaškem pristanišču že sklicana in izrazil «zaupanje, da bo konferenca omogočila, da se kar najprikladneje umeri sedanje prizadevanje za krepitev jadranskega pristanišča». Martino je dodal, da bi razpršil zaskrbljenost» poslanca Ferrettija (MSI), «da ni predvidena nobena sprememba glede sedanje ureditve proste luke, ki jo sestavlja celota prostih luk iz leta 1939 in da si take spremembe tudi ni mogoče misliti».

Iz tega je razvidno, da postavlja zunanji minister Martino vprašanje konference o tržaškem pristanišču v najožji mogoči okvir in da italijanska delegacija na njej nikakor ne bo pripravljena zadostiti zahtevam glavnih zalednih držav (zlasti Avstrije) po mednarodni ureditvi pristanišča, temveč bo zagovarjala stališče, da sedanji pristaniški red že odgovarja temu, kar zahteva londonska Spomenica o soglasju, ko se sklicuje na prilogo VIII. mirovne pogodbe. Vsekakor konferenca v takem omejenem okviru ne bo mogla vrniti Trstu njegovih tradicionalnih funkcij. Mimo tega je zanimiva tudi izjava, da je to, kar se zdaj dogaja, da je «v okrepitev tržaškega pristanišča».

Glede Južne Tirolske je Martino ponovil, da to «ni in ne more biti mednarodno vprašanje», da namerava Italija lojalno izpolnjevati sporazum Gruber-De Gasperi in da ni verjetno, da bi se zaradi tega vprašanja poslabšali odnosi z Avstrijo.

Govoru pa je Martino v svoji bistvi ponavljal že znano in skoraj izmikovalno stališče palače Chigi do vprašanja faze mednarodnega razgovora do pomiritve in žeznega duha. V nekaterih posameznih vprašanjih, ki jih je poslanec obravnaval (n. pr. vprašanja in nemška združitev) je Martino držal receptov politike v sedanjem položaju pa da je ponovno zagovarjal stališče, da je «treba zavrniti pozive k dogovornim pobudam, ki Italiji ne bi koristile, škodovale pa bi skupnim naporom za mir». Po tem tega, da naj v sedanji tako kritični fazi stoji ob strani, pa bi se Italija tudi nadalje orientirala po najbolj pravovernih atlantskih načelih.

V tem okviru je Martino tudi prikazal kot nekaj povsem normalnega prihod ameriških čet iz Avstrije v Italijo, ki je «v skladu z italijanskimi mednarodnimi obveznostmi» in sploh nekaj podobnega, kot najdemo v mnogih drugih državah NATO. Po tem pa je že težko govoriti o nekem previdnem stališču do pomiritve v svetu, temveč rajši o politiki, ki to pomiritev ignorira.

Na vprašanje poslanca Ferrettija (MSI) se je Martino dotaknil tudi problema beguncev in dejal, da je Italija sicer vedno pripravljena nuditi zatočišče političnim beguncem, ne pa tudi ostalim, saj ima že tako doma preveč brezposelnosti.

Poslanska zbornica je nadaljevala splošno diskusijo o vojaških sodiščih. Ko se bo slpoš. na diskusija končala, bo po včerajšnjem predlogu predsednika zbornice Leona in po današnjem sklepu načelnikov parlamentarnih skupin debata o tem vprašanju prekinjena, da bi lahko pravosodna komisija proučila najnovejše vladne spreminjevalne predloge in tudi o njih pripravila poročilo za zbornico. Šele potem — verjetno ne pred novembrom — se bo nadaljevala diskusija o posameznih členih, ki ji bo sledilo glasovanje. Torej ponoven precejšen odlog.

Gaetano Martino

Med današnjo diskusijo je poslanec PRI Macrelli izrazil nasprotovanje svoje skupine «poskusom, da bi se ohranil pri življenju fašistični zakonik, ali da bi se, samo da bi se ta zakonik ohranil, zagrešil absurd da bi se državljani razdelili na dve kategoriji glede na to, ali so stari, nesposobni za vojaško službo, ženskega spola ali otroci, ali pa da še niso dosegli starostne meje za prenehanje vojaške obveznosti». Liberalec Di Giacomo pa je kot dokončno rešitev predlagal, naj se vojaška sodišča sploh odpravijo in nadomestijo z vojaškimi sekcijami pri rednih sodiščih.

Včeraj in danes se je nenadoma zaostril spor v vladi v zvezi s poviški državnim uslužbencem. Spor je nastal zaradi odpora ministrov Vanoni in zlasti Gave proti predlogu, naj se dodelijo posebni poviški poštarjem in železničarjem, češ da bi to takoj sprožilo enake zahteve vseh državnih nameščencev, razpoložljivih proračunskih sredstev za kritje pa ni in tudi novih davkov ne kaže več uvajati. Glavni nasprotnik Gave je Gonella, minister za birokratsko reformo, tako da je v okviru vlade spet obnovil stari spor med fanfanijevci (Gava) in koncentracionisti (Gonella).

Pripadniki «iniciative» dolže Gonello, da poskuša na lahek način kovati osebno popularnost in napeljevati vodo na mlin svoje struje. Že včeraj so se razširili glasovi, da je Gava zagrozil z odstopom, če bi prevladalo Gonellovo stališče. Ker pa je na eni strani ministrski predsednik Segni danes začel dokaj odločno posredovati med «spornima strankama» in ker je na drugi strani znano, da je Gava že v prejšnjih vladah večkrat grozil z odstopom, pa svoje grožnje ni uresničil, se zdi verjetno, da se bo spor pomiril.

Finančno ministrstvo pa je izdalo danes poročilo, v katerem obljublja, da bo vlada nastopila proti «psihozi nedovoljenega višanja cen», obenem pa napoveduje možnost novih davčnih poviškov.

Á. P.

Nennijev razgovor s Suslovom v Moskvi

MOSKVA, 12. — Pietro Nenni, generalni sekretar PSI, ki je včeraj po obisku v Pekingu prispel v Moskvo, je danes predpoldne obiskal CK KP ZSSR, kjer se je sestal s članom prezidija CK Mihajlom Suslovom.

Sovjetski načrt resolucije za miroljubno uporabo atomske energije

NEW YORK, 12. — V. Kuznecov, sovjetski delegat v politični komisiji OZN, je predložil včeraj načrt resolucije, ki izraža upanje, da bo v okviru Združenih narodov v kratkem ustanovljena mednarodna agencija za atomsko energijo.

Načrt resolucije priporoča tudi, naj bi se najkasneje leta 1957 sklicala nova mednarodna konferenca o miroljubni uporabi atomske energije in predlaga, naj se pod okriljem OZN izdaja revija, ki bi obravnavala ta vprašanja in pri kateri bi sodelovali atomski znanstveniki iz vsega sveta.

Sovjetska resolucija pravi, da bi prepoved uporabe in proizvodnje atomskega orožja ter odstranitev tega orožja iz oboroževalnih skladišč posameznih držav znatno prispevali k razvoju uporabe atomske energije v miroljubne namene.

Ko je predložil resolucijo na seji politične komisije, je sovjetski delegat izjavil, da bi morala mednarodna agencija za atomsko energijo, če bo ustanovljena, predlagati periodična poročila Varnostnemu svetu in glavni skupščini. Prav tako bi bilo treba Varnostnemu svetu predložiti vsak primer, ko bi se v delu komisije pojavila vprašanja, ki so povezana z varnostjo te ali one države.

Kuznecov je nadalje predlagal sestanek izvedencev zainteresiranih držav, na katerem bi proučili razna vprašanja v zvezi s pripravljanjem načrta statuta mednarddne agencije za atomsko energijo. Sovjetski delegat je dodal, da bi morale imeti pravico do članstva in agencij vse države, ki žele prispevati k njenemu delu, in da bi agencija morala sodelovati v gospodarskem socialnem svetu ter v varuškem svetu OZN.

Zaupnica Karamanlisu

ATENE, 12. — Grška poslanska zbornica je danes z 200 glasovi proti 77 in 2 vzdržanima izglasovala investituro za vlado Karamanlisa.

Karamanlis je izjavil, da bo do nove volitve pred aprilom prihodnjega leta.

Peron pod nadzorstvom v notranjosti Paragvaja

BUENOS AIRES, 12. — Paragvajska vlada je obvestila bivšega predsednika Perona, da bo moral sedaj bivati pod nadzorstvom v kraju Villarica, 130 km od Asunciona. Ko je Peron pred dnevi izjavil, da je še vedno ustavni predsednik Argentine, je argentinska vlada zahtevala njegov izgon iz Paragvaja. Paragvajska vlada pa je odgovorila, da spada sleherna odločitev s tem v zvezi v njeno pristojnost. Tedaj je Argentina zahtevala, naj Perona premestijo v kraj, ki naj bo «znatno oddaljen od meje med obema državama».

Argentinska policija zbira sedaj podatke o predsedniških volitvah leta 1952, ko je bil Peron ponovno izvoljen za predsednika. Policija namreč zatrjuje, da je bil Peron ponovno izvoljen na podlagi sleparije. Na podlagi uradnih podatkov je Peron tedaj dobil 4,745.168 glasov, opozicija pa 2,785.811. Zdi se, da je prve podatke za preiskavo dal oblastem bivši predsednik vrhovnega sveta peronistične stranke kontraadmiral Teisaire.

Argentinska vlada je tudi odredila, naj se preneha izvajanje Peronovega petletnega načrta in izjavlja, da se je ta načrt pogostoma uporabljal kot politično orožje.

LABURISTIČNA RESOLUCIJA O MEDNARODNI POLITIKI

Med drugim zahtevajo laburisti nove razgovore za mednarodno pomiritev, sprejem Kitajske v OZN, umik Čangkajška z Formoze in razširitev načela o sožitju tudi na Srednji vzhod

MARGATE, 12 — Laburistični kongres je danes nadaljeval debato o «avtomatizaciji industrije, ki jo je začel včeraj Aneurin Bevan. Deset tajnikov krajevnih sekcij strankе so zastavili raztegnitev socializacije proizvodnih sredstev medtem ko je večina sindikalistov izrekla zaupanje politiko sedanjih voditeljev stranke, ki vidijo v gospodarskem načrtovanju v okviru sedanjega sistema sredstvo za zmanjšanje sil nad novimi proizvodnimi silami. Mnogo gostov je protestiralo proti pomanjkanju gostov, s katero laburistično vodstvo pripravlja svoj program.

Proti koncu seje sta Herbert Morrison in predsednik Trade Unionov Charles Geddes napadla Bevana. Morrison je protestiral proti «tistim, ki delijo kongres na socialiste in nesocialiste». Priznal je, da bi laburistična stranka lahko predlagala razlaganje nacionalizacije na dobro industrijo, dejal pa je, da bo treba to raztegnitev celoti opravičiti pred ljudstvom».

Geddes je odgovoril Bevanu, ki je včeraj protestiral proti diktaturi velikih sindikatov v laburistični stranki. Predsednik Trade Unionov je zagovarjal sedanji sistem predstavništva sindikatov, ki daje tem veliko večino na kongresu in v vodstvu laburistične stranke.

Na koncu je kongres odobril resolucijo, v kateri izjavlja, da se z gospodarskim načrtovanjem lahko nadzoruje učinki «avtomatizacije» v industriji.

Med debato o nacionalizaciji je Hugh Gaitskell, ki je bil včeraj ponovno izvoljen za blagajnika stranke, konkretno obrazložil načelo, ki bi po njegovem mnenju moralo voditi angleško laburistično gibanje. Ko je odgovarjal na včerajšnje Bevanove obtožbe, je Gaitskell izjavil, da nacionalizacija ni smoter pač pa samo sredstvo, da pride do boljšega sestava družbe. «Če se hočejo izvesti nove nacionalizacije, je dejal Gaitskell, je treba prebivalstvu dokazati, da so potrebne za izboljšanje pogojev britanskega ljudstva. Ne smemo se zadovoljiti, da samo menanično ponavljamo stara gesla». Zatem je Gaitskell obrazložil program postopnih reform v okviru britanskega demokratičnega sistema.

Popoldne je kongres odobril tudi resolucijo o zunanji politiki, ki jo je predložil sindikat rudarjev in s katero zahteva, naj britanska vlada znova da pobudo za razgovore za zmanjšanje mednarodne napetosti ter za sporazum o splošni razorožitvi pod mednarodnim nadzorstvom.

Resolucija zahteva tudi sprejem Kitajske v Združene narode, umik Čangkajškovih sil s Formoze, zato da tamkajšnje prebivalstvo svobodno odloča o svoji prihodnosti. Dalje zahteva resolucija, naj se načelo koeksistence razširi tudi na Srednji vzhod. Končno poziva britansko vlado, naj napravi vse mogoče za združitev Nemčije v miru in svobodi.

Kongres pa je zavrnil dodatek k tej resoluciji, kjer je bilo rečeno, da «mirna rešitev nemškega vprašanja se lahko doseže samo v okviru ukrepov, ki naj jamčijo varnost vseh evropskih držav».

Sindikalist Sam Watson je med diskusijo predlagal sklenitev dvostranskega pakta med Veliko Britanijo in Izraelom.

Goriška KPI obsoja proces proti partizanom BBO

Opozorilo oblastem naj glede Slovencev ne ponavljajo fašističnih metod

Soška federacija KPI je poslala vsem političnim strankam, osebnostim in novinarjem v Gorici naslednje poročilo:

«Soška federacija KPI sodi po pazljivi proučitvi obtožb proti 50 državljanom (od 57, kolikor jih je bilo pred nedavnimi oprostitvami med preiskavo) iz Nadiške doline, da je dolžna javno sporočiti naslednje ugotovitve:

1. Dejanja, katerih je obtoženo 50 državljanov iz Nadiške doline, so se dogodila v času osvobodilne vojne;

2. obstoj «Briško-beneškega odreda» ni mogoče zanikati, saj so od Brd do Nadiške doline na istem ozemlju operirali italijanski in slovenski partizanski oddelki;

3. sklicevanje nekaterih političnih organizacij na določene člene mirovne pogodbe je objektivno, saj se opira na določila člena 16 kot rezultat razvoja pogojev zatiranja slovenske manjšine pod fašizmom in v prvih letih nedavne svetovne vojne, tako da so se v tej manjšini pojavile razumljive in naravne težnje po drugačni rešitvi teritorialnega vprašanja jezikovno mešanih področij na naši vzhodni meji. Ponavljamo, da so te težnje uživale spoštovanje narodnoosvobodilnih sil, ki so se borile, da bi rešile domovino posledic fašistične sramote in izdajstva;

4. v tem času je bilo teroristično, zatiralno in protipartizansko delovanje nacistov in fašistov naperjeno brez razlike proti italijanskim in slovenskim partizanskim enotam;

5. na drugi strani bi morale številne amnestije zadnjih let že same po sebi izbrisati vsakršno pripisovano kaznivo dejanje v skladu s hipotezo obtožnice, ker gre za dejanja, katerih narava je tesno povezana s samim razvojem partizanske vojne.

(Nadaljevanje na 4. strani)

FRANCOSKI SOCIALISTI ZAHTEVAJO svobodne volitve za alžirsko skupino

Napovedali so, da bodo izrekli vladi nezaupnico v zvezi s politiko v Alžiru
Notranji minister obrazložil vladni načrt reform - Pomoč Arabske lige severnoafriškim nacionalistom - Ben Jusef izključen iz tuniške stranke Neodestur

KAIRO, 12 — Politični odbor Arabske lige je sklenil določiti sto tisoč egiptovskih šterlingov za pomoč severnoafriškim nacionalistom. Ta sklep bo moral jutri odobriti še svet Arabske lige.

PARIZ, 12 — Francoska skupščina je danes nadaljevala debato o Alžiru. Zjutraj pa je vlada imela sejo, na kateri je minister za tuniške in maroške zadeve July obrazložil položaj v Maroku. Dejal je, da se je vojaški položaj izboljšal in je zanikal, da so nastale težave pri izvajanju sklepov vlade, ki jih je odobril parlament. Dodal je, da se vladni načrt redno izvaja. Novinarjem je Pierre July izjavil, da so na seji vlade odobrili navodila za razmestitev čet ob meji med francoskim in španskim Marokom in da so ta sklep sprejeli sporazumno s španskimi oblastmi. Potrdil je tudi, da bo v nekaj dneh rešeno vprašanje kronskega sveta v Maroku.

Na današnji seji skupščine je prvi govoril ljudsko-republikanski poslanec Albert Gau, ki je dejal, da se mora «politika integracije v Alžiru jasno določiti». Govoril je nato minister za notranje zadeve Bourges-Maunoury, ki je v zvezi z glasovanjem v OZN za sprejem alžirske zadeve na dnevni red obsojal «nedostojnost držav, katerih revščina straši njih voditelje same, ki hočejo odvrniti pozornost od tega, kar se dogaja pri njih doma». Zatrjeval je, da je zunanji minister Pinay «tolmačil čustva vse države, ko je ukazal odpoklic delegacije iz OZN».

Zatem je Bourges-Maunoury izjavil, da v Alžiru «ni mogoče poizkusiti to, kar so začeli v Tuniziji in Maroku». Po njegovem mnenju se ne more podpreti ideja «alžirskega naroda». Dejal je dalje, da je evropsko prebivalstvo v Alžiru bolj gosto in se je tja mnogo prej naselilo kakor na druga ozemlja Severne Afrike in da alžirski muslimanski predstavniki, tudi napredni, «vidijo svojo usodo povezano z metropolitanskim ozemljem». Pripomnil je, da se je «stoletje francosko-alžirske skupnosti spremenilo v velik francoski razvoj v alžirskem departmaju in da z druge strani živi na stotine tisočev alžirskih delavcev v Franciji».

Zatem je Bourges-Maunoury izjavil, da so med skrajno rešitvijo alžirske republike, ki naj bi se pridružila Franciji, ter enostavno asimilacijo Alžira številne vmesne rešitve, ena od katerih je integracija.

Pri analiziranju gospodarskih in socialnih reform, ki težijo po celotni uveljavitvi statuta iz leta 1947 in o katerih se sedaj razpravlja, je minister dodal: «Vlada predlaga, naj se še pred sredo novembra, ob sodelovanju izvoljenih predstavnikov v prvem in drugem kolegiju alžirske skupščine določijo nove politične vezi, ki naj bodo v skladu s sedanjim časom, pri čemer naj se za podlago vzame statut iz leta 1947. Na ta način bi se izdelala nova alžirska karta in bi se preprečila sleherna možnost cepitve.

Minister je izjavil, da bo vlada sprejela ukrepe zlasti o sledečih vprašanjih: 1. neodvisnost muslimanske vere od države, 2. organiziranje poučevanja arabskega jezika, 3. reforma občinskega režima. Dodal je, da bodo ustvarili nova mesta za civilne in vojaške upravitelje in da bodo spodbujali vstop muslimanov v javne službe.

Po govoru notranjega ministra se je začela diskusija o petih interpelacijah. Zadnji govornik je bil župan iz Orana golist Duparc, ki je izjavil, da je odločen «iti zelo daleč na poti reform», dodal pa je, da «želi, da bo Alžir že dalje sestavljen iz francoskih departmajev».

Še pred večerno sejo, ki se je nadaljevala ob 21. uri, so socialisti predložili resolucijo, ki ostro kritizira vladno politiko in izjavlja, da bo socialistična skupina odrekla vladi zaupnico. Resolucija zavrača politiko integracije, zahteva razpustitev alžirske skupščine in svobodne volitve za novo alžirsko skupščino, tako da bo mogoče vedeti za željo prebivalstva.

Zvečer je socialist Lapie izjavil, da je treba med narodi Francoske unije najti rešitev federacije.

Muslimanski socialistični poslanec Mustafa Benbahmed je poudaril, da je sedanji položaj v Alžiru rezultat brutalnih dejanj policije, ki jih francoska uprava ni dovolj pobijala. Poudaril je tudi, da politika sile ne bo pripeljala do nobene rešitve. Nadaljevanje debate je bilo odloženo na jutri popoldne.

Iz Tunisa javljajo, da je bil glavni tajnik stranke Neodestur Ben Jusef izključen iz stranke. Ben Jusef vodi skrajno krilo v stranki, ki nasprotuje nedavno sklenjenim francosko-tuniškim sporazumom.

Končano pariško zasedanje atlantskih obrambnih ministrov

PARIZ, 12. - Danes se je na sedežu NATO v palači Chaillot končala konferenca obrambnih ministrov držav atlantskega pakta, ki se je začela v ponedeljek. Kot pravi uradno poročilo, je imel sestanek predvsem informativen značaj in je pomenil uvod v redno zasedanje zunanjih, obrambnih in finančnih ministrstev, ki bo proti koncu leta in na katerem bo predvsem na dnevnem redu, kot vsako leto, proučevanje letnih rezultatov naporov, da se vskladijo vojaške potrebe posameznih držav z njihovimi političnimi in gospodarskimi možnostmi.

Med konferenco so o strateškem položaju in o obrambi načinov vojaških vprašanj poročali predsednik stalnega odbora predstavnikov glavnih stanov gen. sir John Whiteley (Anglija), člana stalnega odbora gen. Joseph Lawton Collins (ZDA), in gen. Jean Valluy (Francija), vrhovni poveljnik atlantskih sil v Evropi gen. Alfred Gruenther, poveljnik mornariških sil admiral Jerauld Wright, poveljnik rokavskega področja sir George Creasy, poveljnik pomorskih letalskih sil rokavskega področja sir John Boothman in predstavnik regionalne strateške skupine Kanada - ZDA gen. E. E. Partridge (ZDA).

General Gruenther se je v svojem poročilu med drugim pritožil, da so bile že tako šibke sile NATO v Evropi se bolj oslabljene zaradi premestitve francoskih čet v Severno Afriko. V zvezi s tem piše današnji «Manchester Guardian»: «Če se bo v nekaj mesecih pokazalo, da druge vlade ne nameravajo resno prispevati k suhozemski obrambi Zahodne Evrope, bo Anglija lahko začela misliti na delni ali popolni umik svojih čet iz Nemčije».

Komisija OZN obsoja rasno diskriminacijo v Južni Afriki

NEW YORK, 12. — Komisija OZN, ki je imela nalogo proučiti položaj v zvezi z obtožbami rasnega preganjanja v Južni Afriki, je soglasno odobrila poročilo, ki zatrjuje, da pomeni politika rasne diskriminacije v Južnoafriški zvezi grožnjo za mirno življenje v deželi in obenem vznemirljiv element v mednarodnih odnosih.

Poročilo pravi nadalje, da se politika rasne diskriminacije v zadnjem letu ni spremenila in opozarja, da je južnoafriški ministrski predsednik Strijdom izjavil, da bo politika rasne diskriminacije v celoti izvedena. Vendar omenja poročilo, da je v nekaterih južnoafriških predelih v zadnjem času opaziti «določeno elastičnost» v izvajanju ukrepov za rasno razločevanje. Poročilo pripisuje ta pojav povečanju zaposlitve domačinske delovne sile v raznih podjetjih, nasprotovanju cerkva in znanstvenih krogov proti rasističnim ukrepom, predvsem pa moralni sili javnega mnenja, zlasti OZN.

V komisiji so Herman Santa-Cruz (Cile), Dantes Bellegarde (Haiti) in Henri Laugier (Francija).

Kubiček obrazložil svoj program

RIO DE JANEIRO, 12. — Zadnji podatki o brazilskih volitvah so sledeči: Kubiček 35,3 odst., Tavora 30,1 odst, De Barros 25,9 odst., Salgado 8,7 odst.

Juscelino Kubiček je včeraj v pismu listu «Folha de Maha» izjavil, da bo v primeru svoje izvolitve neposredno nadzoroval program za izkoriščanje petrolejskih ležišč v državi, zato da se poveča proizvodnja. Kritiziral je «brutalen odtok dolarjev», ki odvzema letno približno 300 milijonov dolarjev Braziliji zaradi uvoza petroleja.

Kubiček je dodal, da namerava razširiti na poljedelski sektor delavsko in zakonodajo o socialnem skrbstvu, ki se sedaj priznava delavcem industrije in trgovine ter transportov. Izjavil je tudi, da bo eno njegovih prvih dejanj, ko bo na vladi, ustanovitev kmečke banke z mrežo podružnic v vseh 2500 občinah v državi, zato da se omogoči agrarni kredit malim posestnikom.

Posebna parlamentarna komisija sestavljena iz socialdemokratske in laburistične stranke bo pripravila načrt zakona za agrarno reformo, da se razdrobijo veleposestva, ki so sedaj neproduktivna.

Dalje je Kubiček izjavil, da se bo odločno zavzemal za večjo industrializacijo, ki naj bo napredovala vzporedno s povečano kmetijsko proizvodnjo. Mnenja je, da je potrebna reforma sedanjega sistema trgovine s tujino, da se zaščitita industrija in kmetijstvo.

Nov Monnetov načrt za evropsko sodelovanje

PARIZ, 12. — Bivši predsednik visoke oblasti evropske jeklarske in premogovne skupnosti Jean Monnet proučuje načrt evropskega sodelovanja, ki bo v kratkem objavljen skupno s seznamom organizacij, ki naj bi se ustanovile, in političnih osebnosti, ki so že pristale, da pristopijo v akcijski odbor evropskih združenih narodov, katerih ustanovitev Monnet predlaga.

Prav tako bo Monnet predložil nov načrt sodelovanja o miroljubni uporabi atomske sile. Načrt predvideva ustanovitev naddržavne organizacije po vzorcu evropske premogovne in jeklarske skupnosti.

NEW YORK, 12. — Včeraj je v New Yorku umrl v starosti 48 let bivši britanski državni minister Hector McNeil. Zadela ga je možganska kap med njegovim potovanjem v ZDA na ladji «Queen Mary». Ob prihodu v ZDA so ga prepeljali v bolnišnico.

SZ PONUDILA OROŽJE tudi izraelski vladi?

Egiptu pa je ponudila finansiranje vseh načrtov za gospodarski razvoj Egipta - Arabska liga odložila dokončen sklep o Johnstonovem načrtu

WASHINGTON, 12 — Predstavnik ameriškega državnega departmaja Henry Suydam je izjavil, da ima ameriški departma v rokah «nekatere informacije, ki kažejo, da bi utegnil sovjetski blok pripravljati korak za ponudbo orožja Izraelu». Ni pa hotel pojasniti, ali je Sovjetska zveza tista država, ki poizveduje pri izraelskih voditeljih glede možnosti dobavljanja orožja tej državi.

V izraelskih krogih v Washingtonu pa izjavljajo, da s strani sovjetskega bloka ni bila postavljena nobena konkretna ponudba, in dodajajo, da ima Izrael v vsakem primeru namen preskrbeti si orožje v zahodnih državah.

Kakor javljajo iz Damaska, se tudi sirijska vlada pogaja s češkoslovaško vlado za nakup orožja. V ta namen je včeraj sirijski ministrski zunanji minister sprejel češkoslovaškega ministra v Damasku. Sirijski zunanji minister je izjavil, da je Sirija sklenila začeti pogajanja tudi s Sovjetsko zvezo za sklenitev trgovinskega sporazuma med obema državama.

Kakor poroča egiptovski list «Al Akhbar» je Sovjetska zveza ponudila finansiranje vseh načrtov za gospodarskih razvoj v Egiptu v zameno za bombaž, riž in druge proizvode. Pristala je tudi na odplačevanje v 25-letnih obrokih zneskov, ki jih Egipt dolguje za stroje, ki jih je dobil od Sovjetske zveze. «Sovjetska zveza, pravi list dalje, ne postavlja pogoja za plačilo v kaki tuji valuti. Sovjetska zveza bo v Egiptu odprla račun v egiptovski valuti z izkupičkom prodaje sovjetskih strojev in iz tega računa bo dvigala zneske potrebne za svoje nakupe egiptovskega bombaža». Ta predlog sedaj egiptovska vlada proučuje.

Med egiptovskimi načrti za razvoj dežele je tudi zgraditev ogromnega jeza na zgornjem Nilu pri Asamu. Za finansiranje tega dela se egiptovska vlada že pogaja z bančnimi in industrijskimi zavodi v Franciji, Veliki Britaniji in Zahodni Nemčiji.

Na seji političnega odbora Arabske lige so danes predstavniki Egipta, Jordana, Libanona in Sirije razpravljali o Johnstonovem načrtu za regulacijo voda v dolini reke Jordan. Poročilo, ki je bilo objavljeno, pravi, da so med razpravo ugotovili, da je potrebna obširnejša proučitev številnih tehničnih določb in zaradi tega so dali nalogo nekaterim arabskim strokovnjakom, naj nadaljujejo proučevanje načrta, da pride do dokončnega sporazuma, ki naj ščiti arabske interese. Ta sklep so sinoči sporočili poslaniku Johnstonu, ki je danes odpotoval v Tel Aviv.

Sovjetski protest pri iranski vladi

MOSKVA, 12. — Sovjetski zunanji minister Molotov je danes pozval iraškega diplomatskega predstavnika in mu sporočil, da po mnenju sovjetske vlade «pristop Irana k turško-iraškemu vojaškemu paktu ni v skladu z interesi okrepitve miru in varnosti na področju Srednjega in Bližnjega vzhoda». Molotov je dodal, da je pristop Irana k temu paktu «v nasprotju z odnosi dobrega sosedstva med Iranom in Sovjetsko zvezo ter z nekaterimi obveznostmi, ki jih je Iran prevzel s pogodbami».

Foreign Office je danes javil, da je bil ustanovljen «političen urad pri oboroženih silah» Srednjega vzhoda s sedežem v Nikoziji. Ta organizem bo nadomestil «britanski urad za Srednji vzhod» in bo prevzel njegove funkcije, ki so zagotovitev povezave med glavnim štabom britanskih oboroženih sil na Srednjem vzhodu in britanskimi poslaništvi v državah tega področja. Poročilo Foreign Officea pojasnjuje, da bo ena od sekcij britanskega urada za Srednji vzhod še dalje delovala v Beirutu pod imenom «Pokrajinski informacijski urad».

SPOMENICA SLOVENSKIH ŽUPANOV IN OBČINSKIH SVETOVALCEV

ZA DOSLEDNO IZVAJANJE Spomenice in Posebnega statuta

Dejansko stanje na našem ozemlju je v kričečem nasprotju z duhom in črko Posebnega statuta - Spomenica nosi 71 podpisov in je naslovljena na predsednika vlade A. Segnija

Njegova Ekscelenca
ANTONIO SEGNI
predsednik ministrskega sveta
RIM

Ekscelenca!

Slovenski župani in občinski svetovalci, izvoljeni predstavniki jugoslovanske narodnostne skupine Tržaškega ozemlja, so na plenarni seji sklenili predložiti Vaši Ekscelenci naslednjo spomenico.

Minilo je že dvanajst mesecev, odkar je bila podpisana londonska spomenica o sporazumu z dne 5. oktobra 1954; žal pa moramo ugotoviti, da javna oblastva ne izvajajo niti določil sporazuma niti določil posebnega statuta in njegovih prilog.

Medtem ko je na ozemlju, ki ga upravlja Federativna ljudska republika Jugoslavija, spomenica o sporazumu stopila v veljavo z objavo v Uradnem listu dne 27. oktobra 1954, štev. 6, ugotavljamo, da na tem ozemlju sporazum s prilogami ni bil objavljen, da bi kot zakon obvezoval oblastva in državljane. To zelo škoduje slovenskemu življu in spravlja oblastva, sodnije in prebivalce v položaj pravne negotovosti.

Da je to tako, potrjuje že samo ravnanje generalnega vladnega komisarja dr. Palamare, ki je hotel temu stanju odpomoči s tem, da je 24. marca 1955 naslovil državnemu tožilcu pri prizivnem sodišču v Trstu pismo, v katerem je poudaril, *«da je treba imeti spomenico o sporazumu za popolnoma izvedljivo na Tržaškem ozemlju»*.

Kljub temu koraku pa se sodna oblast še vedno protivi izvajati določila spomenice in posebnega statuta.

Zato je nujno potreben zakonodajni ukrep, ki bi ta neznosni in dvoumni položaj odpravil. Ne dvomimo, da bo vlada, ki ji načeluje Vaša Ekscelenca, spoštovala in izpolnjevala obveznosti, ki jih je prevzela z londonskim sporazumom. Zato želimo, da bi Vaša Ekscelenca storila vse potrebno, da se sporazum, posebni statut in druge priloge s predpisi o izvajanju čimprej objavijo.

Londonski sporazum, s katerim sta Italija in Jugoslavija končno postavila osnovo za vzajemno razumevanje in sodelovanje, je za naše ljudstvo pravni temelj njegovemu bodočemu delovanju in razvoju v narodnem, socialnem, gospodarskem ter političnem življenju.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Beograjski radio o kršitvi določil Spomenice in Statuta

BEOGRAD, 12. — Obletnica tržaškega sporazuma ni bila nezapažena v jugoslovanski javnosti. Mnogi listi so ob obletnici poudarili, kako velike možnosti je odprla rešitev tržaškega vprašanja za zboljšanje odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Obenem pa so listi z obžalovanjem ugotovili, da so določila Posebnega statuta, ki daje posebno vrednost tržaškemu sporazumu in katerega izvajanje bi postavilo trdne temelje medsebojnim odnosom, ostale doslej bolj ali manj na papirju.

Glasila jugoslovanskega javnega mnenja so posebno poudarila, da se v Trstu nadaljuje diskriminacija Slovencev, da ni bilo urejeno vprašanje uzakonitve slovenskih šol, da v javnih uradih še vedno ni pravično zastopano osebje slovenske narodnosti, da ni bilo urejeno vprašanje invalidov in vdov padlih partizanskih borcev, z eno besedo, da se ne spoštujejo določila Posebnega statuta in da se podvzemajo ukrepi proti Slovencem, ki so v nasprotju s sporazumom.

Tem ugotovitvam se je pridružil nocoj tudi Radio Beograd, ki je med drugim poudaril, da je Posebni statut samo sankcioniral pravice, ki jih je italijanska manjšina uživala v Jugoslaviji že prej in da zato jugoslovanska javnost pričakuje, da bo Italija končno vendar izpolnila sprejete obveznosti do Slovencev pod njeno upravo. Jugoslavija gleda na narodne manjšine kot na most, ki naj spaja in krepi prijateljstvo in sodelovanje med njo in matičnimi narodi narodnih manjšin. Želeno bi bilo, da bi Italija, poudarjajo v Beogradu, že enkrat razumela, da je v njenem interesu, da s tržaškimi Slovenci ravna kot z enakopravnimi državljani, in da je v interesu jugoslovansko-italijanskih odnosov, da se začno izpolnjevati vsa določila tržaškega sporazuma, zlasti Posebnega statuta.

Sovjetski parlamentarci v Dubrovniku

BEOGRAD, 12. — Sovjetska parlamentarna delegacija je po obisku Mostarja in Trebinja prispela danes popoldne v Dubrovnik, kjer sta sovjetske parlamentarce pozdravila član Zveznega izvršnega sveta Vicko Krstulović in predsednik okrajnega odbora Mario Golušić. Po kratkem obisku v Dubrovniku in ogledu znamenitosti mesta bo delegacija jutri odpotovala z ladjo v Boko Kotorsko.

Atensko gledališče gostuje v Beogradu

BEOGRAD, 12. — *Danes je prispel na gostovanje v Jugoslavijo ansambel atenskega kraljevskega dramskega gledališča. Grški umetniki so nocoj na odru Jugoslovanskega dramskega gledališča odigrali Sofoklejevega «Kralja Oidipa». Predstave so se med drugim udeležili predsednik Zvezne ljudske skupščine Moša Pijade, podpredsednik zveznega izvršnega sveta Rodoljub Colaković in številni predstavniki kulturnega in javnega življenja Beograda.*

Izročeno Burmi Titovo darilo

RANGUN, 12. — Jugoslovanski veleposlanik v Burmi Krsta Bulajić je izročil danes burmanskemu obrambnemu ministru U Ba Sveju opremo za eno pehotno brigado, ki jo je maršal Tito podaril burmanski armadi med svojim obiskom v Burmi. Slovesni izročitvi opreme, ki jo je prip

SPOMINSKI DNEVI

Na današnji dan je bil leta 1863 rojen slovenski skladatelj Hrabroslav Volarič.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, ČETRTEK 13. oktobra Edvard, Rosica. Sonce vzide ob 6.17 in zatone ob 17.25. Dolžina dneva 11.08. Luna vzide ob 3.42 in zatone ob 15.58. Jutri, PETEK 14 oktobra Kalist, Nostrana

DANES VOLITVE TOVARNIŠKIH ODBOROV V SV. MARKU IN TOVARNI STROJEV

DELAVCI BODO DANES IZBRALI KANDIDATE

ki bodo porok za vztrajno obrambo delavskih interesov

Včeraj so bila številna zborovanja Delavske zveze in Delavske zbornice pri Sv. Jakobu, na Pončani in v Miljah - Volilni rezultati bodo znani verjetno šele okrog polnoči

Burna volilna kampanja za izvolitev tovarniških odborov v ladjedelnici Sv. Marka in v Tovarni strojev, kakršne doslej še nismo pomnili, se je snoči končala. Danes pa bodo delavci po treznem preudarku izbrali tiste kandidate, ki jamčijo, da se bodo odločno in dosledno borili za delavske interese. Bolj kot vsa dosedanja besedna in tiskana propaganda bo odločalo pri izbiri delavcev njihovo prepričanje, kdo je več storil zanje in kdo ne bo nikoli postal orodje delodajalcev. Ne glede na razna nasprotja in ne glede na upravičeno razočaranje mnogih delavcev zaradi nestrpnosti tajništva Delavske zveze, ki se je pokazala še komaj nekaj tednov pred volitvami, bodo ti delavci glasovali za najboljše kandidate te sindikalne organizacije tudi zato, ker se je prav te dni pokazalo, da je Delavska zbornica delodajalski sindikat, pa naj se njeni voditelji še tako izvijajo, da bi dokazali nekaj nasprotnega. Kjer pa so delodajalci, tam ni mesta za delavce. In kakor je opozoril tudi tržaški odbor Neodvisne socialistične zveze, bi bilo tudi vzdržanje od volitev ali bela glasovnica v prid zmagi Delavske zbornice in s tem tudi zmagi delodajalcev. Zato smo prepričani, da se bodo vsi razredno zavedni delavci aktivno udeležili volitev, pa čeprav se ne strinjajo s sindikalno politiko Delavske zveze. Tovarniški odbori so namreč tako dragocena pridobitev delavcev, da se ji ne smejo odreči in ne smejo zato dopustiti, da bi bili izvoljeni taki delavci, ki bi vedno le upogibali hrbet pred delodajalci. To mora biti delavcem glavno vodilo, ko bodo danes izbirali kandidate, katerim bodo zaupali svoj glas.

Za volilno kampanjo, ki se je končala včeraj, je bila značilna ostra polemika med govorniki obeh sindikalnih organizacij. V to kampanjo pa sta se včeraj neposredno vmešala tudi «Il Piccolo» in njegova večerna izdaja. Ta lista sta uporabila grožnjo, češ da ne bo naročil in dela, če ne bodo delavci izvolili kandidatov Delavske zbornice. «Piccolo della Sera» pa je šel še dalje; zapisal je, da je od teh volitev odvisna celo gospodarska bodočnost Trsta. Hkrati pa je poudaril, da gre za borbo med «nacionalnimi» in «antinacionalnimi» silami in bi moral biti potemtakem vsak glas, oddan za kandidate Delavske zveze, «antinacionalen». Pisec je pač izdal s tem svoje poreklo: tudi za časa fašizma je bil «antinacionalen» vsakdo, ki ni trobil v fašistični rog. S takim pisanjem je napravil list pač medvedjo uslugo «Delavski zbornici».

Včeraj je bilo kar pet volilnih zborovanj, na katerih so se govorniki obeh sindikalnih organizacij ostro obtoževali med seboj. V Ul. Broletto je govoril ob 16. uri peščici delavcev tajnik Delavske zbornice Pinguentini. Ob isti uri je na Trgu Sv. Jakoba govoril tajnik Delavske zveze Radich, ki je najprej omenil poplavo letakov in lepakov Delavske zbornice in njenih prijateljev in se vprašal, kdo je vse to plačal. Zavrnil je samohvalo govornikov Delavske zbornice, ki si pripisujejo razne zmage in zasluge. Dejal je, da se je osebno prepričal v Tovarni strojev, kako so razni delovodje klicali delavce v svoje pisarne in jih pozivali, naj volijo za kandidate Delavske zbornice. Ravnateljstvo tovarne je pokazalo svoje pristransko ravnanje tudi s tem, da je dovolilo izvajati Delavski zbornici obširno propagando v tovarni, hkrati pa to prepovedalo Delavski zvezi. To potrjujejo tudi številni lepaki Delavske zbornice v menzi. Pobijal je tudi grožnjo glede ameriških naročil in dejal, da znašajo ta naročila v Italiji komaj 4 odstotke celotne industrijske proizvodnje.

Zvečer sta na Trgu Sv. Jakoba govorila za Delavsko zbornico tajnik sindikata kovinarcev Cosulich in član osrednjega vodstva CISL iz Rima Storti. Oba sta ostro napadla Delavsko zvezo in ji očitala demagogijo v obravnavanju sindikalnih vprašanj. Skušala sta tudi dokazati, da nima Delavska zbornica nobene zveze z delodajalci, kar pa se jima ni posrečilo. Ob isti uri je govoril nekaj sto metrov vstran v Ul. Ponziana za Delavsko zvezo prof. Sema. V Miljah pa je na zborovanju Delavske zveze govoril Arturo Calabria.

Danes se pričnejo volitve v Tovarni strojev ob 6.30 in bodo trajale do 16.15, v ladjedelnici Sv. Marka pa bodo volili od 7. do 16.45 ure, nakar se prične štetje glasov. Dokončni rezultati bodo znani najbrž okoli polnoči.

Še 180 Tržačanov v daljno Avstralijo

Jutri bo z motorno ladjo «Flaminia» odpotovalo v Avstralijo okoli 700 emigrantov, v glavnem Avstrijcev, ki bodo prišli v Trst s posebnim vlakom iz Salzburga. Poleg Avstrijcev, ki jih je več kot 500, bo v Avstralijo odpotovalo tudi 180 Tržačanov ter nekaj beguncev.

Na ladjo, ki bo pristala ob Pomorski postaji, se bodo v jutranjih in dopoldanskih urah vkrcali Avstrijci, medtem ko je vkrcanje Tržačanov predvideno v prvih popoldanskih urah. Računajo, da bo ladja izplula iz tržaškega pristaniča ob 17. uri.

Mezdno gibanje uslužbencev javnih obratov

Uslužbenci javnih obratov, to je barov, restavracij, kavarn itd., so začeli mezdno gibanje z zahtevo, da se jim osnovne plače zvišajo za 20 odstotkov. Delavska zveza je predlagala enoten nastop obeh sindikalnih organizacij, ki pa ga je Delavska zbornica odklonila. Zato vodita sindikata to akcijo ločeno. V ponedeljek bodo o tem vprasanju pogajanja na uradu za delo.

Skupščina delavk

Jutri ob 17. uri bo na sedežu Delavske zveze v Ul. Zonta št. 2 skupščina delavk, ki so prizadete v sporu z INAM glede povračila vsote, ki jim pritiče na podlagi zakona št. 860 glede «fizične in gospodarske zaščite delavk-mater».

Poziv suspendiranim delavcem

Delavska zveza poziva suspendirane delavce CRDA in vse tiste, ki so odsotni z dela, naj se ob 10. uri dopoldne zglasijo v njenih prostorih v Ul. Zonta št. 2.

Licitacija za ureditev begunskih stanovanj

Na ravnateljstvu za javna dela pri vladnem generalnem komisariatu je bila včeraj licitacija za dodelitev del pri ureditvi stanovanj za begunce na področju Oreh-Milje. Dela, ki bodo veljala najmanj 30,400.000 lir, je prevzela tvrdka F.lli Bellini.

Sprejem na USIS ob Kolumbovem dnevu

Na sedežu USIS (United States Information Service) v Ul. Galatti 1 je bil sinoči sprejem, ki so ga priredili ob Kolumbovem dnevu. Sprejema so se udeležili predstavniki civilnih in vojaških oblasti ter predstavniki tujih držav v Trstu.

Ob tej priliki je bila tudi otvorjena dvorana novega kulturnega centra USIS, v kateri bodo razne konference, razstave, predstave dokumentarnih filmov, tečaji angleškega jezika itd. Vodstvo nad delovanjem novega kulturnega centra je prevzel dr. Alvise Barison.

Dvorana bo na razpolago občinstvu od danes naprej. V njej bo najprej zanimiva razstava ladijskih modelov, ki so jih zgradili člani pomorskega krožka Aldebaran in ki jo dopolnjuje serija slik tržaškega slikarja dr. Pavla Klodiča.

Ravnatelj lokalnega USIS Mr. Paul E. Wheeler je v krajšem govoru prikazal pomen svečanosti ob odkritju Amerike ter orisal lik Kristofa Kolumba. Končno se je zahvalil dr. Pavlu Klodiču, bivšemu komandantu tržaškega pristanišča, da je dovolil razstavo nekaterih svojih slik.

TUDI V DOLINI italijanska šola

Niti župana niso o tem obvestili, čeprav je šola občinska
Včeraj se je že začel pouk na novi italijanski šoli v Bazovici

Včeraj so nam iz Doline sporočili, da pristojne oblasti nameravajo čimprej ustanoviti tudi v Dolini italijansko šolo. Skoraj ne bi verjeli, saj je še svež bazovski primer, zato smo odšli v Dolino, da se o stvari prepričamo in izvemo kaj podrobnosti. Čudno in značilno, vse se pripravlja tako tajno in kar naenkrat udari kot strela z jasnega. Tako je bilo pri ustanovitvi italijanske šole v Bazovici, tako gre zdaj pri ustavljanju italijanske šole v Dolini.

Dolinčani so včeraj dopoldne opazili neke gospode, ki so prišli z avtom in odšli v šolo. Po vasi se je takoj razširil glas, da so prišli italijanski nadzornik in nekateri funkcionarji zaradi ustanovitve nove italijanske šole, za katero da so si izbrali učilnico v poslopju tamkajšnje slovenske šole. Domnevajo, da bo v šolo vpisanih 6 otrok, ki zdaj obiskujejo italijansko šolo pri Domju. Od teh so 3 otroci slovenskih družin (2 iz begunskih družin in 1 iz družine, katere poglavar je v službi pri policiji), 2 otroka pa sta iz mešanega zakona. Govori se, da se bo pouk začel verjetno prihodnji ponedeljek.

Da bi še kaj izvedeli o zadevi, smo poiskali dolinskega župana in ga vprašali za podrobnosti. Začudeno nas je pogledal, kot da bi padel z oblakov in odkritosrčno izjavil, da županstvo ni bilo še nič obveščeno o ustanovitvi italijanske šole v Dolini, da nihče ni vprašal za učilnico, ki je vendar v šoli, za katero skrbi in odgovarja občina.

Zaradi takega ravnanja pristojnih šolskih oblasti smo še bolj začudeni, presenečeni pa ne po izkušnjah zadnjih dni in dogodkov.

Kakor pred dnevi v Bazovici, tako je tudi v Dolini, ki je popolnoma slovenska vas, vest o ustanovitvi nove italijanske šole presenetila domačine, ki so vedno bolj zaskrbljeni zaradi načrtnega nadaljevanja raznarodovalne politike. Vsem je namreč jasno, da je to glavni namen ustanavljanja takih šol v slovenskih vaseh. Nekaj otrok iz družin priseljenih italijanskih nameščencev je jedro, ker pa je to premalo, poiščejo in na različne načine «privabijo» še slovenske starše, ki v strahu, da bodo izgubili službo, vpišejo svoje otroke v italijansko šolo. Po vaseh vedo v tem pogledu povedati marsikaj zanimivega.

Kakor smo napovedali, se je včeraj ob 8. začel pouk na novi italijanski šoli v Bazovici, čeprav 24 ur prej najvišji predstavnik šolske oblasti ni o novi šoli «ničesar vedel». Za to svečanost je prišel v Bazovico italijanski didaktični ravnatelj z Opčin, poleg novega učitelja pa je prišel tudi poveljnik policije v Bazovici. Novost pač; do sedaj namreč nismo še videli poveljnikov policije ob začetku pouka in takih svečanostih.

K pouku v italijansko šolo je prišlo 7 deklic, od katerih sta 2 še nedorasli za osnovno šolo in bi lahko obiskovali le otroški vrtec, 1 učenec pa je iz Padriče in se vsem nekam čudno zdi, ker mu ne bi bilo treba hoditi iz Padriče v šolo v Bazovico, saj imajo italijansko ezulsko šolo v Padričah samih.

Nagovarjanje za vpis slovenskih otrok v italijansko šolo v Bazovici se še nadaljuje; zdaj bodo verjetno začeli s tem tudi v Dolini. Nekateri namreč niso radi osamljeni in bi radi bili bolj številni v pisani družbi.

Trčenje motoristov

Ob 19.25 sta na križišču Ul. Limitanea in Ul. Ghirlandaio trčila z motorji 20-letni Giorgio Pertot iz Ul. Settefontane 59 in 21-letni Vinicio Lui iz Ul. Alfieri 9. Do trčenja je prišlo še iz doslej neznanih vzrokov. Pri padcu z vozil se je precej ponesrečil Pertot, ki ima večjo rano na desni nogi, Lui pa ima le manjše praske na bradi in desnem sencu.

GLEDALIŠČA

GLEDALISCE ROSSETTI

Danes ob 21. uri druga in zadnja predstava opere «Bohème». V soboto druga predstava «Seviljskega brivca». Pri centralni blagajni so naprodaj vstopnice za obe predstavi.

Od včeraj do danes

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 12. oktobra se je v Trstu rodilo 5 otrok, porok je bilo 5, umrle pa so 4 osebe.

POROČILI SO SE: kuhar Franko Ozbič in gospodinja Delia Zorn, uradnik Dante Sergi in gospodinja Ida Forcolin, uradnik Giorgio Klingendrath in uradnica Carmen Puntaferro, krojač Vito Bucci in prodajalka Paola Alessandrini, uradnik Giuseppe Florean in gospodinja Iolanda Vinco.

UMRLI SO: 79-letni Carlo Andri, 75-letni Vincenzo Parlato, 40-letni Stanislav Ugrin, 58-letni Pasquale Mangone.

VREME VCERAJ

Najvišja temperatura 20, najnižja 15,1, ob 17. uri 17,8 stopinje, zračni tlak 1016,1 pada, veter 28 km na uro z vzhoda-severovzhoda, vlaga 67 odst., nebo 7 desetin pooblačeno, morje lahno razgibano, temperatura morja 16,6.

Prosvetno društvo „IVAN CANKAR" V petek 14. t. m. ob 20. uri v dvorani v Ulici Montecchi št. 6 igra Eduarda De Filippa «FILUMENA MARTURANO» IZVAJA S N G Vlogo Filumene igra EMA STARČEVA

PD «SLAVKO ŠKAMPERLE» priredi v okviru proslav ob otvoritvi nove dvorane na stadionu «1. MAJ» šahovski in namiznoteniški turnir ki bo danes 13. t. m. ob 20. uri. Vpisovanje eno uro pred pričetkom

Pri običajnih prodajalcih dobite številko 1 „CICIBANA" Stane 20 lir in... vaši malčki bodo veseli.

Z NAKUPOM DOBREGA BLAGA PRIHRANITE DENAR! Obiščite MAGAZIN ANGLEŠKEGA BLAGA Magazzino Stoffe Inglesi Prodaja na debelo in drobno vsakovrstno originalno ANGLEŠKO IN NACIONALNO BLAGO ZA MOŠKE IN ŽENSKE PO NAJNIŽJIH CENAH SKLADIŠČE: TRST - Ulica S. Nicolò štev. 22 - tel. 31-138 Obračajte se na nas osebno ali pismeno

ZANIMIVI PODATKI MILANSKEGA GOSPODARSKEGA LISTA «IL SOLE»

Letošnji področni proračun aktiven za dve milijardi lir

Letošnji izdatki znašajo 32 milijard 970 milijonov lir, medtem ko naj bi dohodki dosegli okrog 35 milijard lir - Kaj je bilo v preteklosti

Na zadnji tiskovni konferenci vladnega komisaria o proračunu, oziroma o izdatkih področja za finančno leto 1.7.1955-30.6.1956, je neki časnikar vztrajal na vprašanju, naj dr. Palamara navede ne samo izdatke, ampak tudi dohodke letošnjega finančnega leta. Toda vladni komisar se je temu vprašanju izognil in ni hotel povedati koliko dohodkov predvidevajo letos na tržaškem področju. Hkrati pa je gornje vprašanje spravilo razne funkcionarje komisariata in tudi vladnega komisaria v zadrego, tako da je časnikar, ki je postavil vprašanje, smatral za nujno pripomniti, da ni hotel biti indiskreten.

Zakaj vladni komisariat ni objavil letos podatkov o dohodkih področja, ko je vendar znano, da to ni nobena državna tajna, če drugi listi, oziroma drugi gospodarski krogi, višino teh dohodkov poznajo in tudi objavljajo. Zato ne moremo, da bi ne videli v prikrivanju dohodkov našega področja predvsem strah, da ne bi tukajšnji časniki in javno mnenje zvedeli za razliko med dohodki in izdatki, ker bi morali priznati, da proračun tržaškega področja ni pasiven in da je letos celo aktiven.

Dejanski izdatki v letošnjem finančnem letu bodo na osnovi objavljenega proračuna znašali 32 milijard 970 milijonov lir. V teh izdatkih so vključeni stroški za osebje, nabava tehničnih naprav, razlika cene žitu itd., stroški za socialno pomoč, dotacije za kritje primanjkljajev krajevnih in javnih ustanov, izredna nakazila za javna dela, podpore za gradnjo ladij, posojila in rezervni sklad. Torej iste postavke kot v lanskem proračunu, razen postavke o posebnem skladu za izboljšanje gospodarstva, ki se je letos z ustanovitvijo rotacijskega sklada osamosvojila.

Po podatkih milanskega gospodarskega lista «Il Sole» pa bodo letošnji dohodki tržaškega področja znašali okrog 35 milijard lir. Ta številka nam ne pove samo, da je letošnji področni proračun aktiven za najmanj 2 milijardi lir, kar nam vladni komisar na tiskovni konferenci ni hotel povedati, ampak nam odkriva tudi ozadje proračunov preteklih let, ko so nam nudili tiskovine, v katerih so dokazovali, da je letni proračun našega področja pasiven za približno 11 milijard lir, ki jih mora kriti italijansko zakladno ministrstvo. Na ta način se je ustvarila znana pravljica o milijardnih dodatnih nakazilih italijanske vlade «tržaški pasivni bilanci». To pa še ni vse. V preteklih letih so se v blagajno «Banca d'Italia» stekali tudi milijoni dolarjev, ki so jih anglo-ameriške zasedbene čete potrošile na področju.

V preteklih proračunih so zaračunavali v izdatkih neko določeno vsoto kot razliko med davčnimi dohodki pobranimi na našem področju in davčnimi dohodki pobranimi v Italiji. Ta razlika je bila v zadnjih letih vedno enaka in je znašala letno skupno 9 milijard 140 milijonov lir, ki so jih beležili kot pasivo našemu proračunu. Kljub tej umetno ustvarjeni razliki je lanski proračun beležil skupno le 10 milijard 246 milijonov lir primanjkljaja, t.j. dejansko le nekaj nad 1 milijardo lir.

Iz letošnjega proračuna, oziroma iz letošnjih izdatkov pa je popolnoma izginila postavka o «razliki davčnih dohodkov». To dejstvo je bilo na omenjeni tiskovni konferenci zamolčano, kar dokazuje, da so bile te «razlike» v preteklih letih umetno ustvarjene in sicer z namenom dokazati, da Trst potrebuje finančno podporo italijanske vlade. Če ne bi bilo to res, bi vladni komisar, ki je s posebnim poudarkom obrazložil povišanje izrednih nakazil za javna dela v posameznih občinah, kot tudi povišanje kritja primanjkljajev občinskih proračunov, gotovo vsaj omenil onih 9 milijard lir «razlike davčnih dohodkov». Posebno pa bi to obračunavala vlada pri ugotavljanju dohodkov predvidenih v letošnjem državnem proračunu. Toda tudi vlada ni storila tega, kar nam ponovno potrjuje, da so bili primanjkljaji našega področja v preteklih letih umetni.

List «Il Sole» piše, da predvidevajo za letošnje državno finančno leto 384 milijard lir več dohodkov. V tem povišanju je vštetih tudi okrog 35 milijard lir davčnih dohodkov na tržaškem področju, pravi list, ki je vedno zelo dobro poučen.

Iz gornjega je razvidno, da je naše področje na osnovi letošnjih izdatkov in dohodkov aktivno za najmanj 2 milijardi lir, kljub sedanji veliki gospodarski krizi. To dokazuje, da se tržaško področje samo vzdržuje, čeprav je dosedanja gospodarska politika vlade do Trsta ovirala in preprečila razvoj najvažnejših tržaških gospodarskih dejavnosti, kot na primer pomorstva, pristanišča in ladjedelniške industrije. Pri vsej sedanji gospodarski krizi, ki je nastala zaradi negativnega odnosa Rima do življenjskih virov tržaškega gospodarstva, plačuje naše področje toliko državnih davkov, da presegajo letošnje redne in izredne izdatke.

Zato je dolžnost vlade, ki je v preteklih letih iz političnih vzrokov ovirala obnovitev tržaškega pomorstva, razvoj tranzitne trgovine in drugih gospodarskih dejavnosti, da stopi na novo pot, da vrne Trstu ladje in proge, ki so mu bile odvzete ali pa ki jih še niso obnovili, da uredi enkrat za vselej pristaniški režim, pristaniške in železniške tarife za pritegnitev čimvečjega mednarodnega tranzitnega prometa, da omogoči v Trstu gradnjo novih podjetij predelovalne industrije v režimu carine prostega področja. Ti gospodarski ukrepi ne bodo samo v korist tržaškemu prebivalstvu, ampak tudi v korist celotnemu italijanskemu gospodarstvu, ki bo dobilo v Trstu aktivno postavko v vsedržavnem gospodarstvu.

Kap jo je zadela

Ko se je včeraj opoldne vrnil 70-letni Piero Pettener za svoje stanovanje v Ul. Montecucco 17, je našel svojo ženo z glavo naslonjeno na mizo v negibnem stanju. Stopil je do nje in ker je mislil, da je zaspala, jo je prijel za ramo, toda na žalost je moral ugotoviti, da ni več pri življenju. Poklical je ambulanto Rdečega križa in zdravnika, ki je ugotovil, da je 71-letna Maria Malatestinich por. Pettener umrla zaradi srčne kapi, ki jo je zadela približno ob 12. uri. Pri ugotavljanju vzrokov, ki so povzročili tako naglo smrt, je mož navedel tudi veliko utrujenost žene, ki je v dopoldanskih urah oprala veliko količino perila.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

NEPOŠTENA PRIJATELJICA

obsojena na 2 in pol meseca zapora

Svojemu prijatelju je med spanjem vzela listnico z 10.000 lirami
Oproščen mladenič, ki so ga obtožili sodelovanja pri tatvini

53-letni Sergio Guerazzi iz Ul. del Rivo je precej zaupal svoji 30-letni znanki Carmeli Pontiroli iz Ul. Bramante 8. Večkrat sta hodila na sprehod in 10. maja lani sta se namenila v miljsko okolico. Tja sta odšla z nekim znancem in potem ko so se napili in najedli v raznih gostilnah, sta se sama odpravila na neki travnik v okolici starega predela Milj.

Kaj se je dogajalo na travniku, o tem kronika ne govori. Ve se samo, da je Guerazzi okoli 14. ure trdno zaspal in ko se je tri ure kasneje prebudil, ni bilo njegove prijateljice Carmele nikjer več. Nič hudega, a žal, z njo je izginila tudi njegova listnica z 10.000 lirami in z osebnimi dokumenti.

Pontirolijevo so kmalu imeli v rokah. Čeprav je najprej tajila, je končno morala priznati tatvino, vendar je dodala, da v listnici ni bilo več kot 6.400 lir. To je ugotovila na parniku, s katerim se je tistega dne odpeljala v Trst. S polovico vsote se je posteno najedla in napila, ostalo polovico pa je izročila svojemu sostanovalcu. Kot izgovor je navedla, da je denar vzela, ker ji ni Guerazzi, kadarkoli je bil z njo, nikoli nič plačal, temveč jo je povabil le na pijačo in ji ponudil kvečjemu kako malenkost za pod zob.

Izgovor seveda ni bil tehten, zaradi česar so žensko, ki je listnico odvrgla in dokumente vrgla v poštni nabiralnik, spravili v zapor in medtem zaslišali tudi njenega sostanovalca, ki je odločno zanikal sodelovanje ali kakršnokoli krivdo pri tatvini ter zanikal tudi, da bi mu ženska izročila kako vsoto. Tiste dni je res plačala pijačo in nekaj dni kasneje je imela na nogah popolnoma nove čevlje. Vprašanje, kdo ji je dal denar, pa je ostalo brez odgovora.

Na podlagi dokazov in priznanja ženske je bil njen položaj pred sodiščem jasen. O nedolžnosti ni bilo mogoče govoriti, zaradi česar je njen odvetnik zahteval samo, da bi ji priznali olajševalne okolnosti. Ženska pa je imela tudi nekaj sreče, kajti sodišče je milo ravnalo z njo ter jo obsodilo le na 2 meseca in 15 dni zapora ter na 5.000 lir globe. Istočasno pa so ji preklicali pogojnost obsodbe na 4 mesece zapora, ki jo je izreklo avgusta 1952. leta okrajno sodišče.

Preds.: Gnezda, tož. Grubissi, zapisn.: Magliacca, obramba: odv. Bologna.

Pred istim sodiščem so obravnavali tudi obtožbo sodelovanja pri poskusni tatvini, ki je bila naperjena proti 30-letnemu Fioritu Edvinu iz Cavazzo nuovo pri Vidmu. Do obtožbe je prišlo zaradi prijave neke ženske, ki je 12. septembra letos prisostvovala podvigu nekega žeparja. Ženska je odšla na policijo in povedala, da je videla nekega okoli 45 let starega neznanca, kako je hotel seči v žep nekemu moškemu, ki je v Ul. Geppa vstopal v filobus št. 19. Ker je možakar opazil, da ga je gledala, je svoj poskus opustil in krenil dalje, dokler ni prišel do nekega mladeniča, verjetno njegovega sodelavca, s katerim je nekaj spregovoril in nato odšel.

Agenti so takoj šli v spremstvu ženske na cesto in ko jim je pokazala Edvina Fiorita kot tistega, ki je med poskusom tatvine stražil, so ga kratkomalo aretirali in ga odpeljali na zasliševanje.

Mladenič je takoj odločno zanikal vsako obtožbo. Poudaril je, da je prišel v Trst, da bi si nasel delo, a ker tega ni bilo, je moral spati po ljudskih prenočiščih in v vrtovih, pri čemer je bil celo prisiljen prodati nekaj predmetov, ki jih je prinesel s seboj od doma.

Kljub temu, da ni bilo dokazov za kakršnokoli sodelovanje pri poskusni tatvini, so mladeniča spravili v zapor in ga prijavili sodišču. Sele sodniki so uvideli, da ga ni mogoče obsoditi, zaradi česar so ga oprostili ker da ni izvršil kaznivega dejanja.

PROSLAVA DESETLETNICE OBSTOJA DIJAŠKEGA DOMA

Dijaški dom še naprej vezan na izdatno pomoč dobrotnikov

Zlepa ni noben dar namenjem koristnejši ustanovi, kot je Dijaška Matica - Nekaj iz zgodovine Dijaškega doma

V nedeljo je bila skromna proslava desetletnice obstoja Dijaškega doma. Sredi gojencev doma, katerim so se pridružili tudi nekateri bivši gojenci, so se zbrali bivši in sedanji odborniki Dijaške Matice in nekateri drugi prijatelji dijaške mladine. Upravnik doma je na zelo nazoren način prikazal začetke dela za slovenskega dijaka že takoj po končani vojni kakor tudi vso nadaljnjo rast Dijaškega doma.

Takoj po vojni so bile pred Slovence postavljene nove naloge, ob katerih pa se je takoj zacutilo pomanjkanje slovenske inteligence. Uresničiti je bilo torej treba načelo, da morajo nadarjeni otroci. četudi revni, študirati. Ze julija 1945 se je ustanovil *Akcijski odbor za našega dijaka*, ki je takoj začel nabiralno akcijo. Do konca januarja je zbral čez tri milijone lir, kar bi bilo po današnji veljavi 27,5 milijona lir. 13. januarja 1946 se je ustanovila *Dijaška Matica*, medtem ko se je Akcijski odbor razšel. Dijaška Matica, ki ima sedaj 78 ustanovnih in 357 podpornih članov, vodi od tedaj organizirano delo podpiranja slovenskih dijakov.

Seveda se je že takoj po vojni mislilo na ustanovitev Dijaškega doma, čeprav to ni bilo takoj izvedljivo. Ze Akcijski odbor je poskrbel za študentsko menzo. Bilo je 13. nov. 1945 ko so prvi dijaki prejeli hrano v menzi v Ul. Udine, čez tri dni pa se jim je hrana delila že drugje. Po novem letu je bila menza v Domu pristaniških delavcev in končno 12. junija v sedanjem Dijaškem domu. Ker je pred tem že znatno število dijakov tukaj tudi stanovalo, bi se mogel datum 12. junij šteti kot ustanovni datum Dijaškega doma.

Tudi za stanovanja dijakov se je namreč takoj mislilo. V začetku jih je nekaj stanovalo pri zasebnikih večinoma brezplačno. Pozneje se je našlo nekaj prostora v sedanjem domu, ki je bil tedaj repatriacijska baza jugoslovanskega Rdečega križa.

Prvo redno leto Dijaškega doma pa je šolsko leto 1946-47. V tem letu je bilo 147 rednih, notranjih gojencev in 40 zunanjih. Razmere v domu so bile tedaj še zelo skromne, toda stanje se je stalno boljšalo, tako da je dom sedaj že kar dobro urejen, čeprav še marsičesa manjka. V preteklem letu je dom dobil tudi prvo, sicer še dokaj skromno pomoč iz javnih sredstev in verjetno bo vsaj toliko dobil tudi v bodoče. Vendar bo dom še naprej navezan predvsem na pomoč dobrotnikov, ki jih je bilo že v preteklosti precej, vendar še daleč ne toliko, da bi si jih uprava ne želela še več.

Dijaška Matica se s trdnim prepričanjem zanaša na nadaljnjo pomoč svojih dobrotnikov, kajti Dijaški dom je potreben izdatne pomoči. Naj bi se torej naši ljudje večkrat spomnili te ustanove, kajti zlepa ni noben dar namenjen koristnejši ustanovi, kot je Dijaška Matica.

KRITIKE IN POROČILA

Zadnja premiera ljudske operne sezone

Tudi "Seviljski brivec" je navdušil občinstvo

Včeraj zvečer je bila v gledališču «Rossetti» zadnja premiera letošnje kratke ljudske operne sezone. Na sporedu je bil Rossinijev «Seviljski brivec», ki je zopet pritegnil prijatelje Rossinijeve glasbe, pa tudi vse tiste prijatelje mladih pevcev, ki hočejo slediti njihovemu stalnemu napredku.

Figara je včeraj pel Romano Roma, ki smo ga v tej sezoni že slišali. Ko smo ga včeraj poslušali v novi vlogi, smo se prepričali, da bo ta mladi pevec še gotovo dostikrat pel Figara; in prepričani smo tudi, da bo to vlogo gotovo še znatno izdelal in tako postal eden izmed velikih seviljskih brivcev. S tenorjem Luigijem Alva sta se že takoj v prvem dejanju razpela in dobila mnogo aplazov, s katerimi hvaležno občinstvo ni štedilo tudi pri ostalih nastopajočih. (Sicer je vse to že Rossini lepo uredil in poskrbel, da si vsakdo zasluži svoj aplavz tudi služkinja). Priznati pa je treba, da so si vsi odobravanje tudi res zaslužili. Tako je Maria Erato (Rosina) večkrat navdušila občinstvo s svojimi zvonkimi koloraturami, Ettore Geri (Don Basilio) s svojim močnim basom, kakor tudi Ottavio Serpo (Don Bartolo) in Renata di Margherita (Berta), ki nista zaostajala za drugimi. Pri vseh velja tudi poudariti, da so se gibali po odru dovolj sproščeno in smotrno. Cez vse čeri jih je varno vodil dirigent Mario Braggio, ki mu je orkester Tržaške filharmonije igral tako, da so lepo prišle do izraza vse finese Rossinijeve glasbe. Odličen kot vedno je bil tudi zbor.

* * *

Danes bo druga predstava Puccinijeve «Bohème».

Ljudska prosveta

Tajništvo Zveze prosvetnih delavcev vabi vse svoje člane na sindikalni sestanek, ki bo v soboto 15. t. m. ob 17. uri na sedežu v Ul. Roma 15.

Na dnevnem redu so aktualna šolska vprašanja.

Prosvetno društvo v Skednju. Danes, 13. t. m. bo poslovala kakor vsak četrtek društvena knjižnica od 18. do 20. ure.

Darovi in prispevki

Za Dijaško Matico so darovali: Rado Cilenšek 1.500, Rado Rauber 1.000, Stanislav Renko 1.500, Franc Kavs 1.000, Slavko Stoka 1.000, Marijan Dolgan 1.000, Franc Udovič 1.500, Alma Regent 500, Poldka Gruden 500, Ivan Čač 500, Egon Kraus 1.000, Danilo Benčina 500, Jože Koren 1.000, Dušan Hreščak 1.000, Konstantin Franovič 500, Romana Jurišević 500, Jadranka Grmek 500, Maks Pečar 500, Dorica Makuc 500, Mario Magajna 1.000, Albin Bubnič 500, Tomaž Olja 10.000 lir.

KINO

Rossetti. 21.00: Puccini: «La Bohème», opera.
Excelsior. 16.00, 19.00, 22.00: «Vražji človek», A. Lualdi.
Fenice. 15.00: «Vera Cruz», Gary Cooper.
Nazionale. 15.00: «Crni zvezek», Lea Padovani.
Filodrammatico. 16.00: «Bengalski gusarji», R. Egan.
Supercinema. Zaprto zaradi obnove.
Arcobaleno. 15.30: «Zeleni ogenj», G. Kelly, S. Granger.
Astra Rojan. 16.00: «Divizija Folgore», Fausto Tozzi.
Capitol. 16.00: «Usoda na asfaltu», Kirk Dougias, B. Darvi.
Cristallo. 16.00: «Zaporno poveljе», J. Webb.
Grattacielo. 15.30: «Potegavščina», B. Crawford, G. Masina.
Alabarda. 16.00: «Princ študent», A. Blyth, E. Purdom.
Ariston. 16.00: «Nahajamo se v pasaži», Sophia Loren.
Armonia. 15.00: «Dvoboj v džungli», J. Crain.
Aurora. 16.00: «Protivohunstvo», C. Gable, L. Turner.
Garibaldi. 15.30: «Kaznjenčeva hči», Luisa Rossi.
Ideale. 15.30, 17.10, 18.50, 20.20, 22.00: «Angelitos negros», P. Infante in mala Titina.
Impero. 16.00: «Sčepec norosti», Denis Day, Robert Cumings.
Italia. 16.00: «Tvoja hočem biti», Ava Gardner.
S. Marco. 16.00: «Gusarji z Južnega križa», Pvonne De Carlo in John Ireland.
Kino ob morju. 16.00: «Cafe Chantant», Elena Giusti, Ugo Tognazzi.
Moderno. 16.00: «Plavolaska v škripcih», Betty Hutton.
Savona. 15.00: «Tunika», Jean Simmons.
Viale. 16.00: «Kaznilnica za ženske», Glynis Johns, Diana Dors.
Vittorio Veneto. 16.00: «Svet pripada ženskam», Clifton Webb in June Allyson.
Azzurro. 16.00: «Bila sem ameriška vohunka», Ann Dvorak.
Belvedere. 15.30: «Strah v Londonu», P. Lawford.
Marconi. 16.00: «Nihče ni izdal», Vincenzo Musolino.
Massimo. 15.30: «Odisej», Silvana Mangano.
Novo cine. 16.00: «Zavite stopnice», Dorothy Mac Guire.
Odeon. 16.00: «Končno svoboden», Carlo Dapporto, Nadia Gray.
Radio. 16.00: «Atila», Antonio Quinn, Sophia Loren.
Secolo. 14.00: «Zelezna rokavica».
Venezia. 15.30: «Roparji sonca».
Skedenj. 18.00: «Cesarske vijolice».
Kino na Opčinah. 18.00: «Streljanje opoldne».

Danes ob 18. uri bo v novi dvorani na stadionu «Prvi maj», Vrdelska cesta št. 7, otvoritev slikarja Milka Bambiča. Slikar je znani ilustrator, kot slikar pa v Trstu po osvoboditvi ni javno nastopal, razen ko je pred leti razstavil skupno s pok. Sirkom in kiparjem Goršetom.

Razstava traja do 23. t.m. in je odprta dnevno od 11. do 13. in od 16. do 21. ure.

RADIO

CETRTEK, 13. oktobra 1955

TRST PODAJA A

11.30 Lahki orkestri; 12.00 Potovanje po Italiji; 12.10 Za vsakogar nekaj; 12.45 Kulturni obzornik; 12.55 Slovenski motivi; 13.30 Pestra operna glasba; 14.00 Delibes: Kralj se zabava; 17.30 Plesna čajanka; 18.00 Shulman: Koncert za čelo in orkester; 18.28 Havajski motivi; 18.40 Koncert baritonista Marijana Kosa; 19.00 Bizet: L'Arlesienne, suita, 19.15 Radijska univerza; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Sport; 20.05 Veseli ritmi;

Spomenica slovenskih županov in občinskih svetovalcev predsedniku vlade, A. Segniju, o izvajanju Spomenice o soglasju

(Nadaljevanje s 1. strani)

Obenem želimo opozoriti Vašo Ekscelenco na potrebo po takojšnjem preklicu vseh fašističnih zakonov, ki nasprotujejo določilom in duhu sporazuma in ki jih je fašistični režim izdal z namenom, da raznarodi slovence tega ozemlja, in to predvsem:

a) kr. zak. odlok z dne 20. 1. 1923 št. 800, o uradni določitvi nazivov občin in drugih krajev priključenega ozemlja;

b) kr. zak. odlok z dne 18. 10. 1925 štev. 1796, o obvezni rabi italijanščine za vseh sodnih uradih;

c) zakon z dne 24. 5. 1926 štev. 898, o poitalijančenju priimkov;

d) zakon z dne 8. 2. 1928 štev. 383, ki predpisuje italijanska imena ob prijavi bojstev;

e) člen 137 kazenskega postopnika z dne 19. 10. 1930 in člen 122 civilnega postopnika z dne 28. 10. 1940, ki predpisujeta pod kaznijo izključno rabo italijanskega jezika na sodnih uradih.

Glede na posamezna določila Sporazuma in Posebnega statuta si dovolimo poudariti, da bodo med določbe o izvajanju Sporazuma in Posebnega statuta morale biti vključene tudi one, ki so nam zajamčene v točki 2-c Posebnega statuta in ki predvideva sorazmernem številu dostop v javne službe pripadnikom jugoslovanske narodnostne skupine. Dokler ni v javnih službah nienega odstotka Slovencev.

Mi dvoma, da sta s Spomenico o sporazumu pridobili vladi hoteli ustvariti na tem ozemlju nov položaj in ozračje, v katerem bi se Slovenci tudi v vsakdanjem življenju mogli posluževati predpisov, v katerih sta se vladi sporazumeli, da bi odstranili diskriminacije, ki jih je uvedel fašizem v škodo slovencev. Ker imajo ti predpisi izjemen in nov pomen, jim bodo nujno sledili ustrezni ukrepi, da se Sporazum lahko izvede. Podpisani se ne morejo zato strinjati z mnenjem generalnega vladnega komisarja, ko trdi, da ne more sprejeti Slovencev v javne službe, dokler ne bilo v dabi prenapolnjenih uradih razpoložljivih mest, ki naj bi se zasedejo po natečaju. Na ta način bi bila izvedba sporazuma odložena na neodločen čas, kar ni bil namen pogodbenih strank. Kaj bi v tem primeru tudi ne mogli izvesti tistih določil Posebnega statuta, ki govore o pravici Slovencev do uporabe lastnega jezika v osebnih in uradnih odnosih z javnimi oblastvi na ozemlju, ako ta nimajo funkcionarjev sposobnih občevati tako ustno kot pismeno v slovenskem jeziku.

Pripominjamo nadalje, da je kljub londonskemu sporazumu ostal položaj slovenskega šolstva na splošno in prav posebno položaj slovenskih šolnikov na žalost tak, kakor je bil pred sporazumom.

Zato je še posebej nujno potrebno izdati ukrepe, ki bi zajamčili dokončno pravno ureditev slovenskih šol in njihovega učnega osebja z istimi pravicami, ki jih zakon priznava italijanskim šolnikom. Potrebne so tudi zakonske določbe, po katerih bodo na čeredi slovenskega šolstva upravičene jugoslovanske etnične skupine, kar je v duhu dolocil spomenice o soglasju.

Posebni statut jamči izrecno v točki 3-b uporabo javnega denarja tudi v korist slovenskih vzgojnih, kulturnih, socialnih in sportnih organizacij. Tudi to določilo je ostalo do danes mrtva črka. Ne samo slovenskim umetniškim skupinam je celo zabranjen dostop do občinskega gledališča «Giuseppe Verdi», do gledališča na odprtem na gradu Sv. Justa in do «Novega gledališča», ki jih podpirajo iz javnih skladov, katere v enaki meri vzdržujejo z davki tudi državljani slovenske narodnosti.

Ravno tako bi oblastva morala podpirati tudi slovenske gospodarske ustanove, da bi jim s primernimi sredstvi zagotovila razvoj, kot to delajo pri sličnih italijanskih organizacijah na ozemlju.

Ugotavljamo nadalje, da so kljub jasnemu določilu točke 5 Posebnega statuta napisi na javnih uradih in poslopjih kakor tudi imena krajev in ulic še zmeraj izključno v italijanščini. Še več, dvojezični napisi so bili z nekaterih javnih zgradb (javne varnosti) celo odstranjeni, ko je ozemlje prešlo pod italijansko upravo.

Glede na dvojezične napise v tržaški občini sta pogodbeni stranki, ko sta govorili o volilnih okrajih, nedvomno mislili na avstrijski volilni zakon za poslansko zbornico z dne 26. januarja 1907. Da bi ugotovili, v katerih posameznih okrajih predstavljajo Slovenci 25 odstotkov celokupnega prebivalstva, se je treba po našem mnenju poslužiti edinega možnega sredstva: tajnega referenduma.

Kar pa zadeva javne listine, uradne razglase, javne odloke in uradne objave, ugotavljamo, da se slovenski jezik rabi samo v uradnem listu generalnega komisariata in še tu le delno, v kolikor se namreč razni zakoni republike, ki jih raztegnejo na to ozemlje, ne objavljajo v uradnem listu v slovenščini, kar krši določila Posebnega statuta.

Iz očividnih političnih in narodnih razlogov je potrebno čimprej izdati za ozemlje zakon, ki bi uveljavil točko 3 Posebnega statuta, to je prepovedal in kaznoval ščuvanje k rasni in narodni mržnji, ki ovira medsebojno spoštovanje, mirno sožitje in sodelovanje med obema tu živečima narodoma.

Za dosego teh ciljev bi bilo treba strogo spoštovati in izvajati določila člena 6 Sporazuma ter prenehati z zapiranjem protifašistov in osvoboditi tiste, ki so bili že aretirani zaradi svojega političnega delovanja v zvezi z reševanjem vprašanja Svobodnega tržaškega ozemlja.

Težka ovira za pomirjenje tu živečih narodov je načrtna množična kolonizacija tržaške okolice in bližnjih slovenskih občin s pripadniki italijanske narodnosti. To nasprotuje duhu in črki 4. in 7. točke Posebnega statuta. Opozarjamo, da se je samo v občini Devin-Nabrežina, v kateri je bilo leta 1910 od 3450 prebivalcev le 375 Italijanov, naselilo od leta 1946 do 31. decembra 1953 kar 1202 oseb italijanske narodnosti. Danes smo pa tik pred gradnjo stanovanj za približno 1500 oseb.

Ekscelenca!

Ker smo se spomnili tudi jasnih in slovesnih izjav, Vašega predhodnika Maria Scelbe, ki jih je javno izrekel našemu ljudstvu v svojem govoru v Trstu, dne 4. novembra lanskega leta, smatramo za potrebno, da se obrnemo do Vaše Ekscelence, da Vas seznanimo z dejanskim stanjem na tem ozemlju, stanjem, ki je v kričečem nasprotju z duhom in črko Posebnega statuta.

Vprašanja, ki smo jih predložili Vaši Ekscelenci, so tolike važnosti, da je potreben neposreden stik med podpisanimi in Vašo Ekscelenco.

Sprejmite, Ekscelenca, izraze našega

spoštovanja

Trst, dne 11. okt. 1955.

Občina TRST
Agneletto dr. Josip, m. p.
Dekleva dr. Jože, m. p.
Bernetti Marija, m. p.
Gombacci Franc, m. p.

Občina MILJE
Cok Teodor, m. p.
Vatovec Marjan, m. p.
Furlani Ana, m. p.

Občina DEVIN-NABREZINA
Terčon Josip, župan, m. p.
Floridan Egon, m. p.
Legiša Dragomir, m. p.
Legiša Leopold, m. p.
Milič Ivan, m. p.
Pahor Josip, m. p.
Skrk Albin, m. p.
Visintin-Slavec Abdon, m. p.
Colja Srečko, m. p.
Kralj Josip, m. p.
Legiša Josip, m. p.
Marizza Josip, m. p.
Milič Marjan, m. p.
Pertot Stanislav, m. p.
Skrk dr. Josip, m. p.
Terčon Venceslav, m. p.

Občina DOLINA
Lovriha Dušan, župan, m. p.
Foraus Josip, m. p.
Jercog Valentin, m. p.
Kosmač Rudolf, m. p.
Marc Mihael, m. p.
Ota Josip, m. p.
Petaros Rudolf, m. p.
Slavec Drago, m. p.
Valentič Josip, m. p.
Zerjal Anton, m. p.
Bernetič Marjan, m. p.
Hrvatič Zdenko, m. p.
Komar Emil, m. p.
Kuret Anton, m. p.
Montanja Martin, m. p.
Pangerc Josip, m. p.
Purger Aleksander, m. p.
Starc Jože, m. p.
Zuljan Just, m. p.
Zerjal Josip, m. p.

Občina ZGONIK
Obad Vladimir, župan m. p.
Cibic Vladimir, m. p.
Grilanc Zorko, m. p.
Milič Josip, m. p.
Rustja Ivan, m. p.
Verginela Josip, m. p.
Zigon Miroslav, m. p.
Briščik Stanislav, m. p.
Černjava Franc, m. p.
Kocman Pavel, m. p.
Pirc Alojz, m. p.
Terčon Ivan, m. p.
Vodopivec Just, m. p.

Občina REPENTABOR
Skabar Alfonz, župan, m. p.
Furlan Vera, m. p.
Guštin Emil, m. p.
Guštin Veljko, m. p.
Raubar Viktor, m. p.
Skabar Drago, m. p.
Skabar Silvester, m. p.
Zlobec Avguštin, m. p.
Bizjak Josip, m. p.
Guštin Alfonz, m. p.
Guštin Ludvik, m. p.
Purič Ivan, m. p.
Skabar Anton, m. p.
Skabar Emil, m. p.
Tavčar Marjan, m. p.

Pogled s Kolonkovca na Tržaški zaliv

POSLOVANJE ORGANOV, KI SE UKVARJAJO S STANOVANJSKIM VPRAŠANJEM

Ukrepi za olajšanje stanovanjske krize in napake v dodeljevanju ljudskih stanovanj

Zakonski predpisi, ki urejujejo dodeljevanje stanovanj, ki so bila zgrajena z državnimi sredstvi - Napake komisije, kateri je poverjena naloga, da stanovanja dodeli - Kdo ima po zakonu pravico do stanovanja - Bogato poglavje pritožb in prizivov

Največja hiba današnje komisije za dodeljevanje ljudskih stanovanj je, da je bil ta organ zamišljen na čisto birokratski osnovi, kjer se prošnje birokratsko rešujejo, ne da bi pri tem imeli nobene besede zainteresiranci sami. Torej je že sam sestav komisije zgrešen. V komisiji imajo namreč besedo ljudje, ki bi v tako komisijo sploh ne smeli spadati, ni pa v njej nobenega predstavnika prebivalstva, kateremu so stanovanja namenjena. Italijanski zakon na tem področju predvideva, da morata biti v komisiji, ki dodeljuje stanovanja tudi dva predstavnika delavcev, za katere so stanovanja zgrajena. Ta zakon, ki je nedvomno boljši od tukajšnjega je pa v veljavi samo v Italiji in nobeden se še ni zavzel, da bi ga raztegnili tudi na naše področje. Tukajšnja komisija za dodeljevanje ljudskih stanovanj ni samo organ neke socialne ustanove, ki skuša olajšati stanovanjsko krizo, temveč ima tudi vpravo po svojem sestavu značaj podpornega društva, ki ga ne bi smela imeti. Posledica tega je, da dobijo danes stanovanja v hišah IACP ljudje, ki ne morejo plačati niti minimalne najemnine, ki jo IACP zahteva, čeprav obstajajo v Trstu druge podporne ustanove, ki bi bolje lahko pomagale tem revežem. Seveda pri tem ostaja brez stanovanja še vedno veliko število delavcev, nameščencev, obrtnikov in drugih ljudi, ki so socialno produktivni in katerim bi prej pripadala stanovanja IACP, kot pa revežem, ki ga ne morejo niti plačati .

Poslovanje komisije za dodeljevanje ljudskih stanovanj je pa tudi drugače nezadovoljivo. Komisija je bila sestavljena zato, da bi bilo to važno vprašanje dodeljeno v pretres enemu samemu organu, da bi se tako laže premostile vse težkoče na stanovanjskem področju, da bi se vršila na dodeljevanje stanovanj bolj učinkovita kontrola in končno, da bi se ne delale več take napake kot v preteklosti. Komisija pa še zdaleč ni izvršila vseh teh nalog, naredila je precej napak in zmede in spet zamotala stanovanjsko vprašanje na tak način, da je še danes precej daleč od rešitve. Te napake so pa prav nerazumljive, ker je zakon o dodeljevanju ljudskih stanovanj zelo jasen in preprost.

Zakoni, ki so bili izdani na tem področju in ki še danes veljajo v Trstu glede dodeljevanja stanovanj se nanašajo samo na stanovanja, ki so bila zgrajena z državnimi sredstvi. Vsa stanovanja, ki jih gradijo zasebniki so prosta in jih lahko zasede kdorkoli. Druga stanovanja so pa namenjena družinam, ki so ostale brez stanovanja zaradi vojnih dogodkov. Po zakonu imajo pravico do teh stanovanj ljudje, ki spadajo v naslednji dve kategoriji: 1. vojni oškodovanci, ki so še vedno brez stanovanja; 2. drugi brezdomci, ki so morali svoje stanovanje zapustiti iz vojnih razlogov ali ker so dobili sodno odpoved ali ker so stavbe, kjer so prej stanovali nevarne ali pa porušene. Samo ljudje, ki spadajo v ti dve kategoriji imajo *juridično pravico* do stanovanja. Te pravice pa nimajo več tiste družine, ki spadajo v ti dve kategoriji in ki imajo že drugo stanovanje, pa čeprav neprimerno.

Lansko leto je komisija združila obe kategoriji v eno samo, pod imenom «vojni oškodovanci» ter jim je dodelila nekai stanovanj ne glede na njihove rekvizite. To je bilo potrebno, ker je še vedno veliko število Tržačanov, ki so izgubili stanovanje med vojno, brez strehe. Kot smo že rekli v prejšnjem članku, je bilo porušenih med vojno v Trstu 2250 stanovanj. Družin, ki so ostale brez stanovanja, je pa precej več. V kategorijo «vojnih oškodovancev» spadajo namreč vse tiste družine, ki so zgubile stanovanje tudi za radi političnega ali rasnega preganjanja, družine, katerim so bila stanovanja rekvirirana zaradi vojaških potreb in končno družine, ki so začasno zapustile mesto zaradi bombardiranj. Če vzamemo v poštev vse te ljudi, potem naraste število tržaških brezdomcev zaradi vojnih dogodkov na približno 3000.

Kot smo že omenili, je še znatno število teh brez stanovanja predvsem zaradi slabega poslovanja uradov, ki so v Trstu v povojnih letih urejevala stanovanjsko vprašanje.

Tudi komisija, kateri je danes poverjeno to vprašanje, se ne ravna točno po zakonskih predpisih. Mnogokrat se zgodi, da dodeli stanovanje družinam, ki ne spadajo v zgoraj omenjene kategorije in to vedno v škodo Tržačanov. Tudi ocene stanovanj, ki bi jih morali izprazniti, niso vedno pravilne. Obstaja pa še drugo poglavje v stanovanjskem vprašanju, ki bi ga bilo treba rešiti čimprej. Večkrat se zgodi, da so ljudje nezadovoljni zaradi dodelitve stanovanj, ali ker smatrajo, da so stanovanja premajhna in neprimerna, ali ker niso dobili stanovanja, čeprav mislijo, da imajo boljše pogoje kot tisti, ki so ga dobili. Zakon predvideva v teh primerih, da se lahko prosilci pritožijo. Te pritožbe proučuje sodnija. Zgodilo pa se je, da je sodnija proučevala akte cele mesece, kljub temu, da je bilo vprašanje zelo nujno. Mnogi prosilci, ki bi imeli pravico do priziva, se tega ne poslužujejo več in ostanejo brez stanovanja. Tukajšnji prizivni organi bi morali vsekakor ta nujna vprašanja urediti v najkrajšem času, obenem pa bi bilo treba nekoliko spremeniti predpise, ker je prizivni rok prekratek, da bi prosilec lahko predložil vse dokumente in dokaze, da je njegova prošnja utemeljena. Vprašanje bi se lahko rešilo tako, da bi podaljšali prizivni rok (ki je danes samo 15 dni), ali pa da bi bile skupine dodeljenih stanovanj manjše, kar bi nedvomno prispevalo k boljšemu in hitrejšemu delu.

Prizivne prošnje so pa tudi precej zamotane, ker sami prosilci ne znajo, kakšne so njihove pravice po zakonu. Sodnija ugotovi namreč samo, če imajo prosilci vse pogoje, ki jih zakon predvideva, ne pa jemlje v poštev kriterij točk, ki ga uporablja komisija ali pa pravilnik IACP, ki sta zakonu podrejena. Vprav na tem področju imajo prosilci zelo nejasne pojme, zato se tudi stvari vlečejo delj, kot bi bilo treba. Moramo pa k temu pripomniti, da bi bilo vprašanje lažje in enostavnejše če bi se zakonskih predpisov držala tudi komisija. V tem primeru bi bilo tudi prizivov nedvomno manj.

V. P.

PREJELI SMO

Bogomil Gerlanc: Slovenske ljudske knjižnice. *Izdalo Društvo bibliotekarjev Slovenije. Založila Kmečka knjiga. Ljubljana 1955.*

* * *

«Riječka revija» *štev. 2. — Vsebina:* D. Bogdanić: *O radničkom pokretu u Rijeci;* D Ogresčanin: *Sistematsko obrazovanje radničke klase kao elemenat razvoja proizvodnih snaga;* Ing. M. Sarič: *Institut za organizaciju rada na Rijeci;* Ivo Ladika: *Kronika o Kranjčeviču;* Brnčič - Vidas: *Pismo mame; Doma gren;* Vl. Segota: *Zeleno lišče — Krave u prolozu gradom;* A. Markota: *Uz prugu i druge pjesme;* K. Novak: *Svjedočanstva; Osvrti; Prikazi i bilješke; Privredna bilješka.*

* * *

«Riječka revija», štev. 3—4, *maj-september, leto IV. Izdaja «Otokar Keršovani». Rijeka, Korzo narodne revolucije 24. Letna naročnina 360 din. Vsebina:* Edo Jardas: *Rijeka kroz deset godina slobode.* Milan Slani: *Iz velikih dana;* V. Tomič: *Goranovo pjesničko djelo;* A. Melinčevič: *Razvoj turizma na otoku Rabu;* Viktor Car-Emin: *Iz mog života;* Milica Kostič: *Vampir — Dječje Pelenice;* D. Žerve: *April 1941; Nagradjenje teme povodom desetgodišnjice oslobodjenja Rijeke;* Dr. Milivoj Kučič: *Zločini okupatora u Hrv. Primorju;* J. Perišić i V. Babić: *Dva dokumenta o organizaciji AFZ za Hrv. Primorje;* Dr. M. K.: *Gorski Kotar pod italijanskom okupacijom; Borba naroda kotara Motovun za priključenje FNRJ.*

• Četrtkov kotiček • žena • otrok • dom • gospodinjstvo • moda •

Ženski visokošolski študij v Sloveniji

V letošnjem šolskem letu je na ljubljanski univerzi 30,3 odstotka slušateljic - V Jugoslaviji študira razmeroma več žensk kot v Italiji - Največ se jih je posvetilo profesorskemu poklicu, toda mnogo jih študira tudi gradbeništvo, medicino, strojništvo in kemijo

V Evropi so si priborile ženske dostop na univerzo v 19. stoletju (na pr. v Švici leta 1840, v Franciji leta 1863, na Norveškem leta 1870 itd.). Ker pa v Sloveniji pred prvo svetovno vojno ni bilo visokih šol in so morali visokošolci študirati v tujini, na Dunaju, v Pragi, Gradcu, Budimpešti in drugje, je mednje zašla le redkokatera slovenska ženska. Ko je bila leta 1919 ustanovljena ljubljanska univerza, so se sprva v majhnem, naslednja leta pa vedno v večjem številu vpisovala na fakultete tudi dekleta. V prvem šolskem letu 1919-20 je bilo od 695 študentov 25 slušateljic, ali 3.6 odst., v šolskem letu 1939-40 je bilo od 2162 študentov 456 žensk, ali 20.1 odst., v šolskem letu 1954-55 pa je bilo od 6895 študentov 2080 žensk, ali 30.3 odst. Porast števila slušateljic od ustanovitve univerze do današnjih dni je torej velikanski.

V letu 1954-55 je bilo na ljubljanski univerzi vpisanih največ slušateljic na filozofski in prirodoslovno-matematični fakulteti, kjer se izobražujejo predvsem za profesorski poklic. Od 828 vseh slušateljic jih je na filozofskem oddelku 584, na prirodoslovno-matematičnem oddelku pa 244. Od vseh vpisanih slušateljic jih je na tej fakulteti 57 odst. Na medicinski fakulteti študira 230 slušateljic, ali 34.8 odst. vseh. Od teh je vpisanih na medicini 152, na zobozdravstvu pa 78. Na ekonomski fakulteti študira 172, ali 29.7 odst. slušateljic, na pravni 128, ali 20.2 odst., na agronomski 84, ali 19.6 odst. slušateljic, in sicer 65 agronomijo, 19 gozdarstvo. Na tehniški fakulteti študira 215, ali 9.2 odst. slušateljic. Od teh jih študira 99 kemijo, 45 arhitekturo, 33 gradbeništvo, 9 geodezijo, 9 elektrotehniko, 8 metalurgijo, 6 strojništvo, 4 fiziko in 2 rudarstvo. Tudi na umetnostnih akademijah se šola precej deklet. Na akademiji za glasbo jih je 37, ali 40.9 odst., na igralski akademiji 16, ali 40 odst., na akademiji za upodabljajočo umetnost pa 11, ali 18.4 odst. vseh vpisanih.

Na višjih šolah so v pretežni večini slušateljice. Na višji pedagoški šoli jih je 179, ali 61.9 odst. vseh vpisanih slušateljev, na višji šoli za medicinske sestre, ki ima same slušateljice, so 104. Ostale slušateljice so vpisane: na višji gospodinjski šoli 30 (šola ima same slušateljice), na višji šoli za fizioterapevte 23, ali 95.5 odst., na višji šoli za rentgenske pomočnike 11, ali 68.9 odst. in na institutu za telesno vzgojo 11, ali 18.4 odstotka vseh slušateljev.

Ženski je danes v Sloveniji odprta pot v vse akademske poklice, v katerih se uspešno udejstvuje.

Deset pravil za starše

Nad 100.000 otrok v Veliki Britaniji, angleškem Commonwealthu, desetih evropskih državah, ZDA, Kanadi, Indiji, na Ceylonu in na Daljnem vzhodu je odkrito povedalo, kaj mislijo o svojih starših. Ta edinstvena anketa je trajala cela štiri leta. Na misel, da bi vprašali otroke, kaj mislijo o svojih starših, je prišel neki angleški učitelj.

Starši teh šolskih otrok z vsega sveta pripadajo različnim družbenim razredom in poklicem: znanstveniki, medicinci, delavci, vojaki, industrijci, trgovci, umetniki, učitelji in politiki. Po mnenju psihologov je ta anketa zanesljiv kažipot, kako naj starši ravnajo s svojimi otroki.

To obširno in zanimivo anketo so organizirali dokaj preprosto. Učitelj se je obrnil na skupino enako starih otrok in jih prosil, naj napišejo pravila o tem, kako naj ravnajo starši z njimi. Otroci naj bi v desetih pravilih povedali, kaj jim je na njihovih starših všeč in kaj ne. Na splošno so bile deklice bolj kritične od dečkov. Čeprav so otroci napisali nad milijon individualnih pravil glede vedenja svojih staršev, je bilo vendar moč iz njihovih pritožb in očitkov povzeti 416 različnih «zapovedi za starše». Četrtina otrok je pisala o stalnih prepirih med njihovimi roditelji.

Po pregledu 100.000 odgovorov so razdelili psihologi starše na sedem kategorij: idealno dobrih 23.000, brezbrižnih 3000, krivičnih ali nepremišljenih 1300, trdosrčnih in krutih 54. Ostalih približno 70.000 roditeljev jemljejo otroci z manjšimi pridržki takšne, kakršni so. Deset «zlatih pravil ali zapovedi za starše», sestavljenih na podlagi ankete, se glasi:

1. Nikoli se ne prepirajte vpričo otrok;
2. ravnajte z vsemi otroki enako ljubeznivo;
3. nikoli ne lažite otroku;
4. potrebno je, da so starši s tem ali onim otrokom prizanesljivi;
5. med starši in otroki se mora razvit tovarištvo;
6. starši naj sprejemajo prijatelje svojih otrok tako, kakor da so njihovi lastni prijatelji;
7. starši naj nikoli vpričo drugih otrok ne zmerjajo ali kaznujejo svojih otrok;
8. starši naj si prizadevajo obrniti pozornost na dobre strani svojih otrok, ne pa zmeraj poudarjati njihove napake in pomanjkljivosti;
9. starši naj zmeraj odgovarjajo na vprašanja svojih otrok;
10. starši naj bodo vpričo otrok zmeraj enako razpoloženi.

Vidimo torej, da otroci v svojih zahtevah do staršev niso posebno skromni. Enako zanimiva, če ne še zanimivejša bi bila anketa, ki bi pokazala, kakšne dolžnosti čutijo otroci do staršev

nih staršev 400, izbornih 4500,

Delo na vrtu v oktobru

Vzimujemo samo zdravo zelenjad - Čas sejanja tretjega obroka zimske solate, špinače in motovilca

S spravljanjem zimske zelenjadi ne hitimo, ker še vedno raste in pridobiva na odpornosti. Pripravimo pa vse, kar je potrebno, da bomo lahko hitro pospravili, ako bi se vreme nenadoma spremenilo. Ne pozabimo temeljito prezračiti kleti in poiskati prostora za zemeljsko jamo ali morda celo za zasipnico, kjer bomo vzimili sadje in zelenjad. Vzimujemo samo zdravo in dobro dozorelo zelenjad, vse ostalo odberemo za takojšnjo uporabo. Hren, črni koren, pastinak, popčar, kodrasti ohrovt, zimski por in peteršilj prezimimo na planem. Peteršilj, ki vsebuje precejšnje količine vitamina C, posadimo v zabojčke ali lončke, da ga imamo pozimi vselej pri roki. Ostalim korenovkam pri gomoljnicam zelenja ne režemo, temveč ga z zavojem odtrgamo tako, da primemo z eno roko koren, z drugo pa odtrgamo z močnim zavojem na levo ali na desno. Obrezana pesa pri kuhanju izkrvavi in zaradi tega mnogo izgubi na hranilni vrednosti in okusu.

Na prazne gredice posejemo tretji obrok zimske solate, špinače in motovilca. Prvi obrok, ki smo ga posejali konec avgusta, je zaradi toplega vremena že prerasel in ga ne kaže puščati do spomladi

V sadnem vrtu oberemo vse srednje-pozne sorte sadja. Zimske sorte jabolk in hrušk pustimo kolikor mogoče dolgo na drevju, ker le takrat bodo pravilno dozorele. To je še posebej važno za sorte s hrapavo kožo. Kutine prav tako pustimo zelo dolgo na drevesu orehe pa nemudoma previdno oklatimo, jim odstranimo zeleno lupino in denemo sušit na zračen prostor. Proti malemu in velikemu zimskemu pedicu opašemo drevje z lepljivimi pasovi. Pri mladem drevju opašemo tudi opore (kole), ker sicer samice zimskega pedica po oporah splezajo v krošnje dreves. Pasove pritrdimo v višini enega metra na lepo očiščeno deblo. Vse odpadlo sadje sproti poberemo, da se glivični trosi in razni škodljivci ne raznesejo pod drevjem. Jesen je najboljši čas za odstranitev oslabelega in ostarelega sadnega drevja, pa tudi saditev mladega drevja se vedno obnese. Samo v težkih tleh sadimo raje spomladi. Ne sadite pa na mesto, kjer ste izkopali staro drevo, drevesa iste vrste, ne da bi izmenjali velike količine zemlje. Drevje iste vrste, razen enostranskega izkoriščanja tal, zapusti v tleh razne snovi, ki delujejo škodljivo na rast drevesa enake vrste, ako ga vsadimo na isto mesto (na pr. jablano za jablano).

Gladijole in dalije so v rasti popustile. Dalije lahko še pustimo do mraza, izkopavanja gladijol pa ne kaže več dolgo odlašati. Nadzemne dele odrežemo približno štiri prste nad gomoljem, na preostale štrclje, ki se kasneje posušе, pa namestimo etikete s sortnimi imeni.

Nekaj o ribah

Riba je dovolj kuhana, ako se da hrbtna plavut prav lahko izvleči.

Ribje luske lahko ostrgamo, ako potopimo ribo v vročo vodo, seveda samo za trenutek.

Ribe ostanejo dolgo sveže, ako jih iztrebimo in trebušno votlino natremo s sladkorjem. Za 2 kg težko ribo 1 žlico sladkorja, za 1 kg pol žlice. Tako jih pustimo 2 dni na hladnem: potem ostanejo dolgo tako sveže, kakor da so bile pravkar ulovljene. Tudi pošiljati se dajo tako.

Ako pošiljamo perutnino ali ribe in meso, postavimo k njim v zabojček kos ledu v govejem mehurju.

Sladkovodne ribe lepo pomodrijo, če med kuhanjem prilivamo po malem vinski kis.

Kako snamemo kožo s krapa? Odrežemo mu glavo, vtaknemo pod kožo palec ter deremo kožo okrog in okrog vse do repa. Olupi se cela. Potem krapa povaljamo v jajcu in moki ter ocvremo: je izvrsten.

Morske ribe cvremo samo v moki povaljane.

Marinirane ribe in ribe v aspiku vzdržijo na hladnem zelo dolgo.

Prtič za precejanje žolice namakamo zmerom v vroči vodi.

Ribe moramo pred kuho in peko 2 uri prej nasoliti, sol se vpije v meso.

Duh morskih rib se izgubi, ako denemo v vodo, v kateri se kuhajo, koščke oglja, zavitega v organtinu, da ga laže vzamemo ven.

Vodne ptice, liske in pod., imajo navadno neprijeten oljnat duh. Ta se izgubi, ako položimo pekačo s čistim senom, položimo nanj iztrebljene in umite ptice, nalijemo mnogo vode in kuhamo tako 10 do 12 minut. Potem ptice dobro osušimo tudi znotraj ter jih šele nato pripravimo. Liskam je treba kožo odreti, tako da jih sploh ne skubimo.

Plašči, kostimi, jope, klobuki...

Pri nakupu novih ali popravljanju starih oblek, plaščev, jop itd. za jesen in zimo, ne smete pozabiti, da so: PLAŠČI, če niso navadne dolžine so največkrat tričetrtinski ali pa še daljši (7-8, 9-10). Krilo, ki se vidi izpod njih, pa mora biti iz enakega blaga in kvečjemu le bolj temne barve. Največkrat so plašči, predvsem če so krajši, razmeroma precej ozki. Ovratniki so precej položljivi in niso v okras, kot pred leti. Nekateri modeli tudi nimajo ovratnika, v takem primeru pa ženska ovije okoli vratu ruto žive barve. V modi so manjši krzneni ovratniki, vendar njih uporaba ne sme biti pretirana. Rokavi so vrezani in navadne širine brez manšet. Zepi na plaščih so vrezani precej nizko. JOPE so še vedno v modi, za njih izdelavo veljajo enaka pravila kot za plašče, v glavnem niso več tako široke kot pred leti. KOSTIMI (tailleurs) so zelo različni. Krila kostimov so sicer ostala ozka in se le proti koncu malo razširijo, toda jope kostimov imajo letos tri linije. Čeprav je linija vseh v glavnem izražena v ploščatosti, pa je životek lahko zarezan više od običajnega tik pod prsi, ali narahlo zaznamovan na običajnem mestu ali pa zarezan nize, kot je bilo v modi preteklo pomlad. Tudi na kostimih so rokavi vrezani, toda malo niže kot prejšnja leta, tako da se zdijo ramena širša, čeprav skoraj nič podložena. KLOBUKI so letos zelo v modi, predvsem iz kosmate klobučevine; izdelani so precej drugače kot prejšnja leta, večji so in segajo globoko na čelo. Seveda bodo tiste, ki so jim ljubše beretke, segle tudi letos po njih. Izdelane so iz blaga, enakega plašču ali kostimu, ali pa so iz žameta in volne. Zelo so moderne kvačkane beretke.

Eden izmed zadnjih modelov jesenskega 7-8 dolgega plašča. Izdelan je iz črnobelega tweeda. Krilo je zelo ozko, ovratnik na plašču pa je iz astrahana

> *Zaupati skrivnost prijateljici pomeni, narediti ji veliko uslugo. Zaradi tega se bo čutila zelo važno, ko bo skrivnost v vsej skrivnosti zaupala drugim.*
>
> *R. Quillion*
>
> * * *
>
> *Človek nikdar ne ve, da ima ženska tudi stare obleke — vsaj do tedaj ne, ko je poročen z njo.*

Crtasta bluza iz rožnatega popelina

NEDELJSKO PECIVO

Rižev narastek

Pol litra mleka, 10 dkg ali pet žlic riža, 4 dkg ali 2 žlici sladkorja, 6 dkg ali tri žlice masla, 2 rumenjaka, sneg beljakov in nekaj limonovega olupka.

V kipeče mleko denemo riž in ga kuhamo, dokler se ne omehča. Maslo, sladkor in rumenjake mešamo posebej. Tej zmesi dodamo ohlajen riž, naribamo limonov olupek in dodamo beljakov sneg. Zmes nato postavimo v posodo in jo pečemo pol ure na zmerno toplem štedilniku. Pred serviranjem kolač zvrnemo na krožnik in ga polijemo z malinovim ali drugačnim sadnim sokom.

Klub debelušk

«Klub debelušk» je ustanovila gospa Esther Manz v Ameriki. V klubu je vključenih že 250 lokalnih sekcij. Namen kluba je, vzdrževati stike med vsemi debeluškami, izmenjavati med seboj navodila o shujšanju in ohranjati visoko moralo vseh članic. Z 12 dolarji na leto prejme vsaka članica vsa potrebna navodila in zadnje medicinske napotke za shujšanje. Poleg tega pa še telefonsko številko, ki se je lahko poslužijo najbolj potrte, če hočejo slišati malo tolažbe. Največ uspeha pa so doslej doživela medsebojna srečanja članic, na katerih obirajo suhost nekaterih vrstnic.

Zabavni večeri

Na zabavnih večerih imamo vedno dve vrsti povabljencev: tiste, ki se hočejo vrniti hitro domov in tiste, ki jih mika ostati do jutranjih ur. Nesreča je v tem, da gre vedno za moža in ženo.

GORIŠKI IN BENEŠKI DNEVNIK

PO TOLIKIH OBLJUBAH JE RESNIČNOST ZELO GRENKA

Gradnja namakalnega kanala na krminskem polju ni zaposlila zaželenega števila brezposelnih

Trenutno so z razpoložljivimi sredstvi zaposlili le 53 delavcev - Potrebna bi bila večja vladna pomoč

Gradnja namakalnega kanala na krminsko-gradiškem polju se kljub obljubam o zaposlitvi brezposelne delovne sile ter kljub svečani otvoritvi ponovno vrača v zavest goriške javnosti kot vprašanje, ki ni dočakalo svoje rešitve. Po prvem odmevu svečanega udarca s krampom so trenutno potihnili kritiki, ki se niso mogli sprijazniti, zakaj se z izvedbo tako važnega načrta še vedno odlaša. Sedaj se ti kritiki oglašajo vedno znova in... upravičeno. Kajti z gradnjo namakalnih naprav, brezposelnost kot najhujša rana goriških socialnih razmer in odpravljena. Celo videmski dnevnik je priznal, da «je resničnost zelo surova po tolikih obljubah in sanjavosti prvih dni...».

Goriška javnost je upala, da bodo pri namakalnih delih zaposlili vsaj del iz armade 14.000 brezposelnih naše pokrajine. Trenutna številka o zaposlitvi pri gradnji kaže, da se pričakovanje niti od daleč ni izpolnilo: trenutno je zaposlenih 53 delavcev. Drugače pa tudi ne more biti, kajti z denarjem, ki ga daje vlada na razpolago, ni mogoče delati čudežev. Poglejmo nekoliko približne številke o stroških za gradnjo in plačevanje delavcev. Trenutno se izvaja prvi del načrta, ki predvideva gradnjo glavnega kanala. Za ta dela je dala vlada na razpolago 113 milijonov lir. V tem znesku so všteti stroški za nakup železa, za gradnjo nekaterih namakalnih naprav ter plačilo mezd. Predvidoma je za mezde namenjenih okoli 45 milijonov lir. Če upoštevamo, da je treba za vsakega delavca skupno z zavarovanjem plačati po sindikalnih predpisih okoli 3.000 lir dnevno in da se povprečno računa po 300 delovnih dni na leto, potem je s prvim finansiranjem vlade moglo dobiti zaposlitev okoli 50 delavcev, kar dejansko tudi ustreza trenutno zaposlenemu številu oseb.

Drugo vprašanje, o katerem moramo spregovoriti v zvezi z zaposlitvijo delovne sile, se nanaša na zaposlitev strokovnih delavcev. Gradnja namakalnih kanalov se po novih sistemih gradi s stroji, pri katerih se povečini zaposlujejo specializirani delavci, s katerimi ima podjetje verjetno že delovno razmerje, kar izključuje sleherno možnost najema brezposelnih delavcev.

Namakanje krminsko-gradiščanskega polja stopa torej ponovno v ospredje. Vsakodnevna resničnost je namreč preveč grenka, da bi se ljudje mogli po tolikih obljubah zadovoljiti s sedanjim stanjem.

Včeraj seja občinskega upravnega odbora

V občinski beli dvorani se je včeraj ob 18. uri sestal občinski upravni odbor. Pod predsedstvom župana dr. Bernardisa so odborniki proučevali razna vprašanja administrativnega značaja, ki zadevajo predvsem osebje.

Zopet prometna nesreča v bližini Majnice

V Ul. Brigata Re, nedaleč od znanega križišča na Majnici, se je v torek okrog 21. ure dogodila huda prometna nesreča, pri kateri sta se ponesrečila 29-letni policijski stražnik Alessio Benatti iz Vidma in 43-letni kinematografski operater Eugenio Petruz iz Ul. Levada 49 v Gorici. Benatti je takrat vozil z motorjem proti Ločniku; ko je prišel do omenjene ulice je naenkrat zagledal pred seboj kolesarja, ki sta vozila skoraj vštric. Motociklist je skušal vozilo zaustaviti, toda bilo je zaman. Z vozilom je najprej zadel v kolesarja, ki je vozil bolj v sredini ceste, ter nato zgubil ravnotežje in se prevrnil. Pri tem je s kolesa padel tudi Petruz, ki si je pri nesreči zlomil levo stegnenico.

Dočim so Petruza odpeljali v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so ga pridržali s prognozo okrevanja v 50 dneh, je neki zasebni avtomobil odpeljal Benattija v bolnišnico sv. Justa, kjer so ga sprejeli v zelo hudem stanju. Pri padcu, je z glavo trčil ob asfalt in si prebil lobanjo ter si povzročil težke notranje poškodbe. Zaradi hudega stanja, so zdravniki takoj podvzeli vse potrebne ukrepe, a bilo je vse zaman. Po nekaj urah trpljenja je Benatti včeraj okrog pol ene ponoči umrl.

Mladeniča z Vrha našli ranjenega

Sinoči ob 19.30 je orožniška patrulja našla v bližini mirenskega letališča, na tleh ležečega 28-letnega Franca Cotiča z Vrha št. 14. Ponesrečenca so takoj odpeljali v gostilno v Gabrijah, kjer so mu nudili prvo pomoč, nato pa v goriško bolnišnico. Franc Cotič je povedal, da se je peljal s kolesom iz Gorice ob 19. uri, pa je v bližini letališča padel iz neznanih vzrokov z vozila. Pri tem se je precej potolkel in si najbrž zlomil nekaj reber.

Napeljava elektrike in vodovoda v vasi krminske občine

Na seji krminskega občinskega sveta so razpravljali o napeljavi električnega toka v nekatere vasi, kjer si morajo ljudje še vedno svetiti s petrolejkami. Po sklepu svetovalcev bodo električno napeljali v Subid, Novajo in Plešivo. Del občinskega vodovoda pa bodo s sklepom občinskega sveta podaljšali do Plešivega, Novaje in Pradisa. Predvidoma naj bi stroški za napeljavo vodovoda znašali okoli 10 in pol milijona lir

Najdeni predmeti

Na uradu mestne policije sta shranjena moško kolo in ženski dežnik, ki sta bili najdeni v zadnjih dneh v mestu. Poleg tega je bila te dni najdena tudi vsota denarja, ki je shranjena pri blagajni občinskega ekonomata. Lastniki omenjenih predmetov, naj se zglasijo na zgoraj navedenih mestih.

V nedeljo v Gorici avtomobilska gimkana

V nedeljo ob 15. uri se bo pričela v Gorici avtomobilska gimkana v korist Zelenega križa. Organizira jo avtomobilski klub (ACI). Tekmovali bodo člani avtomobilskega kluba iz Gorice, Vidma in Trsta. Obvezno bo morala poleg šoferja sedeti tudi ženska, ki bo morala med potjo sodelovati pri raznih igrah. Prošnje se sprejemajo na ACI v Ul. N. Sauro do 12. ure. Pri predložitvi prošnje je treba plačati pristojbino v znesku 1.000 lir. Udeleženci morajo biti ob 14.30 na Trgu Cavour. Pričetek ob 15. uri na Trgu Seghizzi z ugasnjenim motorjem.

Avtomobili bodo razdeljeni na tri skupine, in sicer v skupini A avtomobili 500, 600 kubičnih centimetrov in podobni, v skupini B bodo 1.100, Appia, Ardea, Aprilia in podobne; v skupini C pa bodo 1.400, 1.500, Aurelia in Alfa Romeo 1.900.

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Cristofoletti, Travnik, 14 - tel. 29-72.

KINO

CORSO. 16.00: «Marcellino pan y vino», P. Calvo.
VERDI. 17.00: «Krivec je med nami», E. O'Brien.
CENTRALE, 17.00: «April v Parizu».
VITTORIA. 17.15: «Tatovi kolesa».
MODERNO. 17.00: «Garibaldinec v samostanu», C. Del Poggio in L. Cortese.

Goriška KPI obsoja proces proti partizanom BBO

(Nadaljevanje s 1. strani)

Soška federacija pa sodi, da mora ne-le izreči mnenje o tej specifični zadevi, temveč sploh prikazati svoje zgodovinsko presojanje osvobodilne borbe na področju Furlanije in Julijske krajine.

To je potrebno predvsem zato, ker v nekaterih krogih še vedno prevladuje kriterij, da priznavajo državljanom slovenske narodnosti le pravice druge vrste ali manj popolne v primerjavi z drzavljani italijanske narodnosti, kar pomeni, da jim nočejo priznati pravice do popolnega uživanja svobode izražanja v lastnem jeziku in po lastni tradiciji; vse to je ogromna zgodovinska in politična napaka.

Bolj kot kdaj koli je potrebno, da je treba razloge za dejstvo, da se je po letu 1940 na mnogih ozemljih našega področja pojavilo in razvilo gibanje, ki se je povezalo z borbo jugoslovanskih narodov, pripisati predvsem temu, da je fašistična politika predvsem poslabšala huda narodna vprašanja, ki so jih hoteli zatreti, ne da bi jih poskušali objektivno priznati in napraviti pozitivne kulturne in politične činitelje iz sodelovanja prebivalstva z drugim jezikom in z drugačno zgodovino v državnem, socialnem in političnem življenju. Vse to je bilo v nasprotju s svetlimi tradicijami daljnovidne, strpne in demokratične politike, ki so jo izvajale tudi znatne skupine liberalne buržoazije.

Italijanski komunisti smatrajo torej za zakonito pravico tega prebivalstva, da se je borilo proti nacifašizmu in hvalijo njegovega požrtvovalnega duha, ki se je kazal v trdih letih borbe evropskih narodov.

V specifičnem primeru italijanski komunisti lahko samo obžalujejo napihovanje tega vprašanja in ga obsojajo kot zelo škodljivega za vzpostavitev prijateljskih in miroljubnih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, ki jih želita oba naroda v interesu obeh dežel in pomiritve v svetu.

Soška federacija KPI je prepričana, da bodo vsi demokrati, vsi državljani, ki vidijo v krepitvi enotnosti za izvedbo načel naše ustave in uresničenje idealov na katerih sloni, jamstvo za čedalje boljšo prihodnost, zavrnili politične nagibe, na katere se nagiba ta protipartizanska kampanja. Ti nagibi delajo kaj slabo uslugo daljnovidni nacjonalni politiki na tem ozemlju. Soška federacija KPI poziva torej vse, naj se zavzemajo za globok občutek protifašistične enotnosti in solidarnosti z vsemi silami, ki so ustvarile odporniško gibanje, tako da bi se ustvarilo ozračje, v katerem bi sodstvo kot neodvisen in suveren organ, moglo v miru presojati to vprašanje in tudi vanj vnesti poživljajočega duha republikanske ustave.

IZ STEVERJANA

V nedeljo dopoldne otvoritev županstva

V nedeljo 16. oktobra ob 10. uri bodo v Steverjanu otvorili županstvo poslopje, ki so ga do pred meseci imeli v najemu orožniki. Odkar pa so za orožnike zgradili novo vojašnico, je županstvo lahko popravilo svoje poslopje ter ga pripravilo za vselitev. Predvideva se, da bo otvoritvi prisostvoval tudi predstavnik prefekture.

Po otvoritveni svečanosti se bo sestal občinski svet, ki bo razpravljal o občinskem proračunu za prihodnje leto.

Stalen dvig življenjskih stroškov

Primerjava indeksa stroškov iz leta 1938 z današnjim indeksom

Po zadnjem statističnem biltenu goriške občine se je indeks življenjskih stroškov v goriški občini za meseca julij in avgust ponovno dvignil. Kakor kažejo številke, je znašal indeks v juliju 57.68, v avgustu pa 57.94. Indeks se nanaša na štiričlansko družino; indeks življenjskih stroškov leta 1938 se šteje z 1.

V pričujočem okviru objavljamo nekaj podatkov o življenjskih stroških leta 1938 in v avgustu letos štiričlanske družine (oče, mati in dva otroka):

STROSKOVNE SKUPINE	LETO 1938		AVGUST 1955		
	Povprečna mesečna potrošn.	Odst.	Povprečna mesečna potrošn.	Odst.	Indeks
Prehrana . . .	464.—	62.28	35.601	59.27	70.17
Oblačila . . .	36.—	4.83	9.578	15.95	52.28
Stanovanje . .	112.—	15.04	2.231	3.72	16.86
Elektrika-goriva	53.—	7.12	3.623	6.03	48.87
Razni stroški .	80.—	10.73	9.028	15.03	53.08
Skupno . . .	**745.—**	**100.00**	**60.061**	**100.00**	**57.94**

ŠPORTNI DNEVNIK

LAHKOATLETSKE PRIREDITVE BLIZU IN DALEČ

Zelo močna nemška reprezentanca proti Italiji

Tudi italijanska reprezentanca je dokončno izpopolnjena

Za lahkoatletski dvoboj z Italijo 15. in 16. t. m. v Frieburgu je Nemčija sestavila reprezentanco, o kateri se lahko reče, da je v njej res vse najboljše, kar sedaj Nemčija premore na tem področju. Nemčija bi bila sposobna premagati Italijo tudi s slabšo garnituro, vendar so tehnični vodje nemške atletike brzkone hoteli ob tej priložnosti še enkrat videti, ob koncu sezone, zbrane vse svoje najboljše atlete že zaradi resne bližine olimpijskega leta. Iz teh ljudi, čeprav ne vseh, bo sestavljena nemška reprezentanca za Melbourne in skoraj malo je verjetno, da se pred olimpiado pojavi še kak velik talent, ki si bo s svojimi uspehi priboril legitimacijo za daljno pot v Avstralijo.

V dvoboju z Italijo pa skoraj gotovo ne bo nastopil evropski prvak Fuetterer, čeprav je naveden; določili so ga pač še preden se je njegova poškodba (neko že starejše pretegnjenje mišic) toliko poslabšala, da vsaj za nekaj časa ne bo mogel nastopati. Sicer pa je reprezentanca sestavljena takole:

100, 200 in 4x100 m: Fuetterer, Kaufmann, Knoerzer, Germer, Pohl
400 m: Haas, Bluemmel.
800 m: Liell, Stracke.
1500 m: Lueg, Brenner.
5000 m: Laufer, Hesselmann.
10.000 m: Schade, Konrad.
110 m zapreke: Steines, Schottes.
400 zapr.: Fischer, Moeller.
3.000 zapr.: Thumm, W. Mueller.
4x400 m: Haas, Bluemmel, Stracke, Dreher.
Daljina: Krueger, Oberbeck.
Troskok: Strohschnider, Mahlendorf.
Višina: Jens, Puell.
Palica: Schneider, Drumm.
Krogla: Wegmann, Urbach.
Disk: Noack, Buehrle.
Kopje: Rieder, Koschel.
Kladivo: Storch, Ziermann.

Italijanska lahkoatletska zveza je tudi dopolnila italijansko reprezentanco; ob prvi objavi so bila namreč nekatera mesta v reprezentanci še nezasedena, sedaj so pa določeni za reprezentanco še sledeči atleti: 800 m: Spinozzi, daljina: Colatore, troskok: Carpi, kopje: Ziggiotti. Tudi skakalec Chiesa je pozvan, da potuje v Frieburg.

Partizan - Sporting 5:2

BEOGRAD, 12. — V povratni nogometni tekmi v tekmovanju za evropski pokal je beograjski «Partizan» danes zasluženo premagal prvaka Portugalske Sporting iz Lizbone z rezultatom 5:2 (2.0) in se s tem kvalificiral za nadaljnje tekmovanje.

SPLIT, 12. — Povratna tekma v vaterpolu med Jugoslavijo in Madžarsko v Splitu se je končala neodločeno 4:4 (0:1).

KOŠARKA V JUGOSLAVIJI

ZOPET CRVENA ZVEZDA PRVAK ZVSEMI EKIPAMI

Ljubljanski moštvi sta z enakim številom točk na četrtem in petem mestu, Maribor pa se je moral posloviti od prve lige

Košarkarsko prvenstvo Jugoslavije se je končalo s svojevrstnim rekordom: desetič si je prvenstvo osvojila Crvena zvezda. Toda prvenstvo so Crveni zvezdi prinesle tudi ženske, mladinci in mladinke. Vse to se pa letos ni zgodilo prvič, saj je od 35 povojnih košarkarskih prvenstev (med moškimi, ženskami, mladinci in mladinkami) kar 30-krat naslov prvaka pripadel Crveni zvezdi. Uspeh Crvene zvezde je tem večji, ker si prvenstvenih naslovov ni osvajala z lahkoto, temveč se je morala boriti z nasprotniki, ki so ji bili večkrat izenačeni. Včasih se je zdelo, da letos ne bo več prvak in da bo mogoče naslov prešel k Proleterju. Toda končno je ostalo — pri starem.

Od slovenskih moštev sta se Olimpija in Ljubljana dovolj dobro plasirali (lahko bi celo mogoče tudi bolje), Maribor pa je v prvem delu prvenstva igral slabo in bo moral zapustiti prvo ligo.

LESTVICA

Crv. zv.	18	14	1	3	1273:1013 [illegible]
Proleter	18	12	2	4	1299:1071 [illegible]
Partiz.	18	10	2	6	1095:1086 [illegible]
Ljublj.	18	9	1	8	1067:[illegible]
Lokom.	18	8	0	10	1059:[illegible]
Montaž.	18	8	0	10	1134:[illegible]
Mladost	18	6	4	8	1090:[illegible]
BSK	18	7	1	10	1074:[illegible]
Maribor	18	1	0	17	936:[illegible]

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO ŠKEDENJ
predvaja danes 13. t. m. ob 18. uri film:
„Cesarske vijolice"

Puding AMATOS' Prvi med najboljšimi
Edini puding z aromatično stekleničko ruma. Vsaka prazna škatla velja 4 točke. Zahtevajte od Vašega dobavitelja brošurice z doseženimi 10 točkami «NATECAJA AMATO».

ARHON
Nova precizna švicarska ura

○ Nemirika iz berilija
○ Pero Nivarox
○ 17 rubinov
○ Zaščitena proti udarcem - antimagnetična
○ Jeklen okrov.
Izredna prodajna cena 5.500 lir
Izključno zastopništvo: LA CLESSIDRA
Zaloga ur: Longer, Aureole, Lanco, Moeris, Lemania, Xaros
Via C. Battisti, 14 - Tel. 36231

Kino na Opčinah
danes 13. t. m. z začetkom ob 18. uri igra

VELIKA IZBIRA BLAGA ZA OBLEKE IN PLAŠČE
A. PERTOT-FODERAMI
TRST UL. GINNASTICA 22 - TEL. 95998
Z NAŠO POSTREŽBO VAS BOMO ZADOVOLJILI
OBIŠČITE NAS!

SEDAJ JE PRAVI ČAS
za nakup dobrega
DEŽNEGA PLAŠČA
Našli ga boste v zanesljivi trgovini
«MAGAZZINI DEL CORSO»
— Najnovejši, elegantni in racionalni modeli
— Največja trpežnost
— Največja in najbolj raznovrstna izbira v mestu
— Neprekosljive cene
DEŽNI PLAŠČI - POVRŠNIKI - PLAŠČI - SUKNJIČI - HLAČE ZA MOŠKE, ŽENSKE IN DEČKE
MAGAZZINI DEL CORSO
TRIESTE - Corso Italia, 1 (ang. p.za della Borsa) - Tel. 29-043

Vladimir Bartol: **MLADOST PRI SVETEM IVANU** (Druga knjiga)

TEŽKA JE POT DO UČENOSTI

100. Četrto poglavje: NA PRIPRAVNICI ZA GIMNAZIJO - BALKANSKA VOJNA - LOVEC

Ko so po propadu mirovnih pogajanj v Londonu in po mladoturški vstaji balkanski zavezniki in Turki spet povzeli bojne operacije, niso te sicer za nas pomenile več tiste prvotne heroične epopeje, zato pa nismo z nič manjšo zagrizenostjo in napetostjo zasledovali potek vojne, ki se je zdaj vršila predvsem okrog utrjenih postojank pri Čataldži, pri Drinopolju, na polotoku Galipoli in pred Skadrom. Naša pozornost pa je bila zdaj samo z enim očesom obrnjena k bojnim operacijam, ki so zavzele značaj pozicijske vojne, z drugim očesom pa smo zasledovali spletke in mahinacije velesil, ki so se sukale okrog Balkana kot mačka okrog vrele kaše.

Ko se je afera okrog Prochaske in nekega drugega avstrijskega konzula v Srbiji razpočila kot milni mehurček, je avstrijska vlada pokazala, kje jo v resnici čevelj žuli. Videti je bilo, da so vzeli Mladoturki v Carigradu stvar resno v roke. Ob prevratu niso zapodili samo starega Kjamila pašo, marveč so *stante pede* umorili tudi vojnega ministra Narim paso. Toda vojne sreče kljub poostreni vojni disciplini niso mogli več obrniti v svoj prid. Tu se je Avstrija pogodila z Italijo, da za vsako ceno prepreči Srbom dohod do morja. Srbi so imeli Drač in še nekatera druga albanska mesta v svojih rokah. Držali se niso nič manj trdno, kot so se držali previdno. Zunanjo politiko je vodil že takrat stari Nikola Pašič in če gledam danes nazaj, moram priznati, da niso Srbi dosegli nič manjših zmag v diplomaciji, kot so jih bili dosegli na bojnem polju. Stari klic po *status quo*, ki so ga prvotno zagovarjale vse velesile, je spričo zavezniških zmag na bojiščih izzvenel v prazno. Najbolj trdovratno se ga je oklepala Avstrija in ko so Mladoturki prevzeli vodstvo v otomanski državi in po razbitju londonskih pogajanj znova začeli vojno, so se nade zakrknjene avstrijske vlade po *status quo* na Balkanu zopet dvignile. Toda bojni trušč in vojaški neuspehi Mladoturkov so ponovno udušili misel na *status quo* in zdaj je avstrijska vlada iskala samo še priložnosti, kako bi zavrla in zatemnila srbske uspehe. V italijanski vladi je končno našla zaveznico, s katere pomočjo je kanila preprečiti Srbom izhod na morje, kar se ji je sicer končno tudi posrečilo, toda drugih srbskih pridobitev pa le ni mogla uničiti.

Pa poglejmo dogodke, kakor so se odražali v takratnem časopisju. Prvo začasno premirje je bilo podpisano 17. januarja, 23. je sledil mladoturški upor Zdaj se istočasno oglasi Romunija s svojimi zahtevami na račun Bolgarske in časopisje že piše z velikimi naslovi: Romunija povzroči evropsko vojno? Avstrija in Rusija, ki sta bili že izvršili delno mobilizacijo, odpokličeta svoje čete z meja in začneta vsaj na papirju demobilizirati. To olajša situacijo v toliko, da se zaenkrat prepreči splošna «evropska» vojna.

3. februarja se spet začno bojne operacije z bombardiranjem utrjenih in obleganih mest. Epopeja se izpremeni v krvavo sodbo, ki terja na tisoče žrtev. Vojna je pozicijska in se vleče za nas, ki smo bili vajeni čitati dan za dnem o zmagah, v nedogled. 7. marca osvojijo Grki Janino. Turška vojna ladja «Hamidije», ki je bila po sodbi nekega sodobnega humorističnega lista baje sumljivo podobna neki nemški križarki, bombardira luki Drač in Meduo v Albaniji, ki ju upravljajo Srbi. Skader pada vsak dan, a nikoli ne pade. Kri pred njegovo utrdbo Tarabošem teče v potokih. Srbi, ki so svoje nameravane operacije v glavnem zaključili, hite Bolgarom in Črnogorcem na pomoč.

Ob 10. uri dopoldne se končno, 26. marca preda v Drinopolju Šukri paša s 50 tisoč možmi, potem ko je zažgal vojna skladišča. Štiri dni so srbske in bolgarske čete vršile neprestane naskoke na utrdbe in jih zavzemale v boju na nož drugo za drugo. Zdi se, da je s padcem Drinopolja balkanska vojna končana. Toda Črnogorci se zmerom oblegajo Skader in ga dan za dnem bombardirajo. Okrog tega trdovratnega boja se razvijejo v evropski diplomaciji neverjetne spletke. Toliko kot odločeno je že, da Črnogorci ne dobe Skadra, čemu ga torej naskakujejo?

Bombe povzročijo v Skadru razdejanje tudi med civilnim prebivalstvom. Katoliška Avstrija pograbi takoj priložnost in zažene krik, da bombardirajo Črnogorci in Srbi tudi brezobrambne katoliške nune. Časopisi poročajo, da so se Srbi umaknili izpod Skadra in da je zdaj tudi Rusija nejevoljna na Črnogorce, ki nočejo odjenjati od krvavega boja. Ali je Skader končno vendarle že padel? se izprašujejo naši ljudje v Trstu.

Bilo je triindvajsetega aprila 1913, ko se je vrnil oče nekako mrk in slovesen proti večeru iz kavarne domov.

«Mama, nekaj hudega se je moralo zgoditi. Papa tako grdo gleda», sem dejal mami, ko je oče vstopil v kuhinjo.

Toda mama je očeta bolje poznala.

«Kaj ne vidiš, da se papa muza pod brki?» me je zavrnila in nato je s trepetajočim glasom vprašala očeta:

«Ali je res? Skader je padel?»

Oče je resno prikimal. Potem se je zasmejal in iz oči sta se mu potočili dve solzi.

Mama je v joku in smehu zaplesala v krogu.

«Takoj bom naredila krofe», je rekla. Krofe je delala samo za največje praznike in slovesnosti.

Iz takega razpoloženja ven nas je ravnatelj Pretner popeljal na majniški izlet v Branico, da nam pokaže svojega generalnega [illegible] menik zaslužnega slovenskega moža, avstrijskega generala [illegible] in barona Čehovina, ki je bil tam rojen kot boren slovenski vaški otrok in se je, kot nam je naš vrli ravnatelj pripovedoval z lastno [illegible] lagal v dolgem in poučnem nagovoru, povzpel z lastno [illegible] nostjo, borbenostjo in podjetnostjo do tako visokega [illegible] kot je generalski, in do kopice odlikovanj za zasluge [illegible] raznih področjih službe avstrijski domovini.

Danes in pri svojih letih ne bom odrekal vrlin in zasluge temu malo znanemu slovensko-avstrijskemu generalu. [illegible] je moral že precejšen kos moža, da se je kot Slovenec [illegible] črno-žolti monarhiji povzpel do tako visokega vojaškega [illegible] čina in naposled še do baronstva! Svoje narodnosti očitno [illegible] ni zatajil, kajti hvaležni sovaščani, ki so mu postavili spomenik, so njegovo ime zapisali z zlatimi črkami lepo [illegible] slovensko. Toda Branica ni bila tesna šolska soba in komaj [illegible] nekaj dni po padcu Skadra se otrok, ki je postal v [illegible] kanski vojni pravi avstrožerec, ni mogel ubraniti nevarnega [illegible] muzanja, ki ga je previdno skrival za hrbtom svojega sošolca.

Ko sem se vrnil zvečer s tako lepo uspelega majniškega izleta domov, sem kajpada pripovedoval o znamenitem spomeniku in o še bolj znamenitem možu, ki ga je ta spomenik predstavljal in o katerem nam je naš vrli ravnatelj s takimi vzvišenimi besedami pripovedoval njegovo spodbudno življenjsko zgodbo. Mama se je muzala pod nosom in pogodovala zdaj očeta, zdaj mene. Pri tem si ni bila prav gotova, koliko je resnosti v mojih besedah. Kdaj pa kdaj sem znal biti tudi šaljivec, kar je oče očitno prav kmalu pogodil. Nervozno je spačil obraz in rekel samo besedo «oslovstvo».

Tako je vsaj pri meni padel ravnateljev dobrohotni namen, da bi nam v slavnem Čehovinu predočil posnemanja vreden vzgled, v vodo in tudi ravnateljev vznesen nagovor me ni mogel navdušiti za vojaško kariero v Avstriji.

(Nadaljevanje sledi)